

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİMDALI

HZ. PEYGAMBER'İN EŞİ HZ. SAFİYE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Adem TUTAR

HAZIRLAYAN
Esra ÖZÇELİK

ELAZIĞ-2018

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI

HZ. PEYGAMBER'İN EŞİ HZ. SAFİYE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Adem TUTAR

HAZIRLAYAN
Esra ÖZÇELİK

Jürimiztarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliğiyle / oy çokluğuyla başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve
Sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Hz. Peygamber'in Eşi Hz. Safiye****Esra ÖZÇELİK****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı****İslam Tarihi Bilim Dalı****Elazığ-2018, Sayfa: VII+59**

Hz. Safiye, 610 yılında Medine'de dünyaya geldi. Babası Medine'nin üç Yahudi kabilesinden biri olan Ben-i Nadir'in reisi Huyey b. Ahtab, annesi diğer bir Yahudi kabilesi olan Ben-i Kurayza'dan Berre bint Semev'el'dir. Safiye Peygamberimiz ile evlenmeden önce iki evlilik yapmıştır. Peygamberimiz ile 628 yılında Hayber Savaşı'ndan sonra evlenmiştir. Hayber'de esir olan Safiye, Hz. Peygamberle evlenerek müminlerin annesi olmuştur. Safiye hicretin 50. yılının Ramazan ayında (Ekim 670) Muaviye b. Ebu Süfyan'ın halifeliği döneminde Medine'de vefat etmiştir. Baki mezarlığına defnedilmiştir.

Çalışmamızın konusu Hz. Safiye'nin Hz. Peygamber ile evlenmesi ve bu evliliğin Peygamberimizin hayatındaki yansımalarıdır. Amacımız bu evliliğin İslam coğrafyasında ve kadın dünyası içerisinde ne gibi sonuçlar ortaya çıkardığını sergilemektir. Bunun için de temel kaynaklara ve çeşitli çalışmalara başvurarak konuyu açıklığa kavuşturmaya çalıştık ve istediğimiz sonucu elde ettik.

Bu çalışma sonucunda Peygamberimizin eşlerinden birinin daha hayatını gün yüzüne çıkarmış olduk. Yahudi toplumunu daha yakından inceleme fırsatımız oldu. İslam Tarihi açısından faydalı bir çalışma ortaya koymaya gayret ettik.

Anahtar Kelimeler: Hz. Safiye, Hayber, Evlenme, Peygamber Hanımı

ABSTRACT

Master Thesis

The Prophet's Wife Safiya

Esra ÖZÇELİK

The University of Fırat

The Institute of Social Science

The Department of Islamic History

Elazığ-2018, Page: VII+59

Hz. Safiye came to the world in 610 AD in Medina. The reign of Ben-i Nadir, one of the three Jewish tribes of Medina, his father, Huyey b. Ahtab was Berre bint Semev'el from Ben-i Kurayza, whose mother was another Jewish tribe. Safiye had two marriages before marrying our Prophet. He married our Prophet in 628 after Haybar War. Safiye, who was captured in Khaybar, Hz. He became a mother of believers by marrying the Prophet. Safiye hicretin is the 50th year of Ramadan (October 670) Muaviye b. Abu Sufyan died in Medina during his period of caliphate. Baki was buried in his graveyard.

The subject of our work Hz. Safiye'nin Hz. The marriage with the Prophet and this marriage are the reflections in the life of our Prophet. Our aim is to show what kind of consequences this marriage is in the Islamic world and in the women's world. For this we have tried to bring clarity to the subject by resorting to basic resources and various studies and obtained the result that we wanted.

As a result of this work, one of the wives of our Prophet (PBUH) was brought to life. We had a closer look at the Jewish community. We have tried to put forth a useful work in terms of Islamic history.

Key Words: Hz. Safiye, Hayber, Marriage, Lady of the Prophet

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖN SÖZ	VI
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ.....	1
I. KAYNAK VE METOTLAR	1
I.I. Metot	1
I.II. Kaynaklar.....	1
I.III. Hz. Peygamber'in Evlilik Nedenleri ve Evlilikleri	2
I.III.I. Hz. Peygamber'in Evlilik Nedenleri	2
I.III.II. Eğitim ve Öğretime Yönelik Nedenler	3
I.III.III. Topluma Yönelik Nedenler	4
I.III.IV. Teşrii (Kanun koyma noktasında) Nedenler	4
I.III.V. Siyasi Nedenler.....	5
I.IV. Hz. Peygamber'in Evlilikleri.....	5
I.IV.I. Hz. Hatice	5
I.IV.II. Hz. Sevde Binti Zem'a	11
I.IV.III. Hz. Aişe.....	11
I.IV.IV. Hz. Hafsa binti Ömer	14
I.IV.V. Hz. Zeynep binti Huzeyme.....	14
I. IV.VI. Hz. Ümmü Seleme	15
I.IV.VII. Hz. Zeyneb binti Cahş	15
I.IV.VIII. Hz. Cüveyriye binti Haris.....	17
I.IV.IX. Hz. Safiye binti Huvey.....	17
I.IV.X. Hz. Ümmü Habibe.....	17
I.IV.XI. Meymune binti Haris	18
I.IV.XII. Hz. Mariye	19
I.IV.XIII. Hz. Reyhane	19

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HZ. SAFİYE’NİN HZ. PEYGAMBER İLE EVLENMEDEN ÖNCEKİ.....	20
1.1. Hz. Safiye’nin Çocukluk ve Gençlik Dönemi	20
1.1.1. Hz. Safiye’nin Nesebi	20
1.1.2. Hz. Safiye’nin Çocukluğu ve Gençliği	20
1.2. Hz. Safiye’nin Evlilikleri	23
1.2.1. Hz. Safiye’nin Sellam b. Mişkem el-Suradi ile Evliliği	23
1.2.2. Hz. Safiye’nin Kinane b. Übeyy el-Hakik ile Evliliği	23

İKİNCİ BÖLÜM

2. HZ.SAFİYE’NİN HZ. PEYGAMBER İLE EVLİLİK HAYATI	26
2.1. HZ. SAFİYE’NİN HZ. MUHAMMED İLE TANIŞMASI.....	26
2.1.1. Hayber Savaşı	26
2.1.2. Hayber Savaşı’nın Sonunda Esirlerin Durumu.....	35
2.2. Hz. Safiye’nin Hz. Peygamber ile Geçen Hayatı	36
2.2.1. Hz. Safiye’nin Hz. Muhammed ile Evlenmesi	36
2.2.2. Hz. Safiye’nin Hz. Muhammed ile Münasebetleri	42
2.2.2.1. Hz. Safiye’nin Ev Hayatı	42
2.2.2.2. Hz. Safiye’nin Hz. Peygamber’den Sonraki Hayatı	45
SONUÇ	50
KAYNAKLAR	52
EKLER	55
Ek 1. Orjinallik Raporu.....	55
ÖZ GEÇMİŞ	59

ÖN SÖZ

İslamiyet, Hz. Peygamber'in sağlığında tedricen teşekkül etmişti. Asırları etkileyecek olan İslam'ın prensipleri ise parça parça vaz edilmişti. Mekke döneminde tek eşle evli olan Hz. Peygamber sonraki yıllarda birçok hanımla evlenmiştir. Bu evlilikler farklı nedenler çerçevesinde gerçekleşmiş olup; özellikle İslam hukukunun, kadınlarla ilgili kısmında oldukça faydalı olmuştur.

Farklı karakterlere ve mizaçlara sahip olan Hz. Peygamber'in her hanımının hayatı incelenmeye değerdir. Biz de tez çalışmamızda konu olarak “mü'minlerin anneleri” olma vasfını kazanmış hanımlardan olan Hz. Safiye üzerinde durduk. Genç yaşta babasını, erkek kardeşini ve eşini Peygamberimizin yaptığı savaşlarda kaybeden Hz. Safiye'nin her şeye rağmen İslam Dinini seçmesi ve Hz. Peygamber ile evlenmesi dikkat çekicidir.

Bu araştırmada Hz. Peygamber'in hanımlarından birkaç tanesi hariç genel olarak hanımlarının hayatı hakkında pek fazla malumatın olmadığını gördük. Hz. Peygamberin otuz sekiz yıllık hayatı göz önüne alındığında hanımlarıyla geçirdiği sürenin yaşamının büyük bir kısmını kapsamasına rağmen yeteri kadar göz önünde bulundurulmadığını, uzun yıllar beraber yaşadığı hanımlarının da yeterince tanınmadığını müşahade ettik. Bu düşünceden hareketle tezimize konu olarak seçtiğimiz Hz. Safiye'nin hayatını inceledik.

Araştırmamızın giriş kısmında, metot ve kaynaklardan bahsedildikten sonra Hz. Peygamber'in evliliği ve evlenme nedenleri üzerinde durulacaktır. Birinci bölümde, Hz. Safiye'nin Hz. Peygamber ile evlenmeden önceki hayatı konu edilecektir. İkinci bölümde, Hz. Safiye'nin Hz. Peygamber ile evliliğinden bahsedilecektir.

Hz. Peygamber'in bilinen hanımlarının aksine Hz. Safiye'nin çok tanınan bir kadın olmaması işimizi zaman zaman zorlaştırdı. Kaynakların temini, elde edilen kaynaklarda da mevcut bilgilerin tekrar edilmesi gibi olumsuzluklarla karşılaşmamıza rağmen Safiye'nin hayatını klasik araştırmacı bir bakış açısıyla incelemeye çalıştık.

Bu amaçla başladığım araştırmamda bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Adem TUTAR'a, Arapça ve Türkçe kaynakların temininde yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Sıddık ÜNALAN hocama, her türlü desteğini esirgemeyen kız kardeşim Arş. Gör. Nisa GECEKUŞU DEMİRBAŞ'a ve eşime teşekkürü bir borç bilirim.

KISALTMALAR

a.s	: Aleyhisselam
b	: bin
bk	: Bakınız
by	: Basım yeri yok
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
DİBY	: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
H.z.	: Hazreti
r.a	: Radıyallahu anh.
r. anha	: Radıyallahu anha.
s	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahu aleyhi vesellem
Thk	: Tahkik
Trc	:Tercüme
Ty	: Tarih yok
yay	: Yayınları

GİRİŞ

I. KAYNAK VE METOTLAR

I.I. Metot

Araştırma konumuz, alan itibariyle İslam Tarihi Ana alanında içerisinde yer aldığı için, İslam Tarihi araştırma yöntem ve metodları kullanılmıştır. Bu nedenle ilk olarak, o döneme ait Temel islam tarihi kaynakları taranarak doğru ve objektif bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. İlk dönem kaynaklarından sonra konuya ait bilgi veren tâli kaynaklar taranarak, çalıştığımız döneme ilişkin gelişmelerden bahseden kaynaklardan istifade edilmiş ve bu şekilde çalışma zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede Arapça eserlerin yanı sıra Arapça'dan dilimize çevrilmiş eserlere ve Türkçe yazılmış kaynaklara da başvurulmuştur.

I.II. Kaynaklar

Araştırmamızda özellikle tabakat, siyer, hadis ve İslam Tarihi kaynaklarından yararlandık. Çalışmamızın bir biyografi olması hasebiyle tabakat kitapları sıklıkla başvurduğumuz kaynaklardandır. Hz. Peygamber devri kadınları hakkında en geniş ve güvenilir bilgiler hususunda bilhassa İbn Sa'd'ın *Tabakat*'ı en fazla yararlandığımız tabakat kitabıdır. Bunun yanında siyer kitapları, başvurduğumuz kaynaklar arasındadır. İlk devir İslam Tarihi araştırmalarında, Hz. Peygamber devrine en yakın olanlar diğerlerine nazaran daha önemli olduğundan daha çok ilk devir siyer kitaplarına başvurduk. Bunlar arasında İbnü'l-Esir'in *Üsdü'l-Ğâbe fî Ma'rifeti's-Sahabe*'sinden, Belâzurî'nin *Fütûhü'l Buldan* adlı eserlerinden faydalandık. Ayrıca, Taberi'nin *Tarihi Taberi*, İbn Hazm el-Endülüî'nin *Cevâmiu's-Sîretü'n-Nebeviyye*, İbn Kesîr'in *el-Bidâye ve'n-Nihâye* isimli eserlerinden de yararlandık. Konumuzla ilgili olması nedeniyle Şibli Numâni'nin, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, Abdulaziz eş-Şennavi'nin *Sahabe Hayatından Tablolar* isimli eserlerinden de istifade ettik. Araştırmamızla ilgili olması nedeniyle *Diyanet Aylık Dergi* ve *Shorter Encyclopedia of İslam* dergilerinden de yararlandık. Bununla birlikte daha güncel eserler olarak nitelendirebileceğimiz çalışmalardan, Muhammed Hamidullah'ın *İslam Peygamberi*, Asım Köksal'ın *İslam Tarihi*, İbrahim Sarıçam'ın *Hazreti Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Ziya Kazıcı'nın *Haz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı* adlı eserlerden de

istifade ettik. Hadislerde ise kaynak olarak Zeynu'd-din Ahmed b. Abdullatifiz-Zebidi'nin *Tecridi Sarih* adlı eserinden yararlandık.

I.III. Hz. Peygamber'in Evlilik Nedenleri ve Evlilikleri

Doğumundan ölümüne kadar 63 yıl süren hayatının bütün safhaları zabt ve tespit edilmeye çalışılmış olan Hz. Peygamber'in hayatı, kendisine inanan inanmayan herkes tarafından bir merak ve inceleme konusu olmuştur.

Çok eşle evliliğin yaygın olduğu bir toplumda yedi çocuğundan altısının annesi olan Hz. Hatice ile 25 yıl evli kalmıştır. Eşinin ölümünden sonra meydana gelen gelişmeler sonucu Medine'ye hicret etmiş ve burada diğer evliliklerini yapmıştır.

Peygamberimiz, Hz. Hatice'den sonra Hz. Sevde, Hz. Aişe, Hz. Hafsa, Zeynep binti Huzeyme, Ümmü Seleme, Zeynep binti Caşş, Hz. Cüveyriye, Hz. Safiye, Ümmü Habibe, Meymune binti Haris, Mariye ve Reyhane annelerimizle evlenmiştir. Her biri farklı yaş, huy ve karaktere sahip olup; farklı sosyal ve kültürel ortamda yetişmiş olan Peygamberimizin hanımları, Allah'ın Resul'u ile birlikte yaşamalarından dolayı, bütün insanlara özellikle kadınlara Peygamberimizden duyduklarını ve ondan öğrendiklerini anlatmakla yükümlüydüler. Onlar da gerek yaşantılarıyla gerekse Hz. Muhammed'den rivayet ettikleri hadislerle bunu en güzel şekilde yapmışlardır.

I.III.I. Hz. Peygamber'in Evlilik Nedenleri

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatına baktığımız zaman ilk zevcesi Hz. Hatice'den sonra birçok evlilik yaptığını görmekteyiz. Yapmış olduğu bu evlilikler ateistler ve batılı müştüşrikler tarafından çokça eleştirilmiştir. Hatta günümüzde bazı kimseler, bu durumu kullanarak birden fazla evlilik yapmalarını Resulullah'a dayandırıp, onun sünnetini uyguladıklarını söylüyorlar. Fakat bu doğru bir söylem değildir. Çünkü Resulullah'ın evlilikleri birçok ilahi maksat taşımaktadır. Yani bu evlilikler peygamberin hevası veya nefsani duygularını tatmin etmek için yapılmamıştır. Bilakis her birinin kendi içerisinde özel nedenleri vardır. Birden fazla kadınla evlilik ilk olarak Hz. Peygamber'in uygulamalarında ortaya çıkan bir durum değildir. Daha önce gönderilmiş olan birçok peygamberde de buna örnekler bulmak mümkündür. Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de bu durumu destekleyen ayetleri görüyoruz. "Andolsun senden

önce de nice peygamberler gönderdik, onlara da eşler ve çocuklar verdik.”¹ Diyerek haber vermektedir. Şimdi bu evliliklerin hikmetlerini farklı yönlerden incelemeye çalışalım.

I.III.II. Eğitim ve Öğretime Yönelik Nedenler

a) Sünnet, Resulullah Efendimizin salt sözlerinden ibaret değildir. Bununla beraber onun hal ve hareketleri, yaşam tarzı ve düşünceleri, hayatındaki uygulamaları da sünnet sayılmaktadır. Peygamberimizin bu tür sünneti de inananlar tarafından kabul edilip hayat düsturu haline getirilmiş ve uygulanmıştır. İşte burada Peygamberimizin hanımları devreye girmektedir. Çünkü kadınların sosyal yaşantısına dair uygulamalarını öğrenmek ve anlamlandırmak için peygamber hanımlarına fazlasıyla ihtiyaç duyulmaktadır.² Sayılarının fazla oluşu iletişim kanallarının genişlemesine, Peygamberle daha fazla irtibat kurulmasına ve kadınların İslam Dininin gereklerini daha kolay öğrenmelerine vesile oluyordu. Akrabalık bağı ve yaş münasebetiyle onların her biriyle kaynaşan bir topluluk vardı. Peygamberimizin bazı eşleri sayesinde, aslında tek başına hususi olan durumlar, bütün kadınların hususiyetleri olarak kavrandı. Şayet böyle olmasaydı. Hz. Peygamberden sonra gelen nesil, eşleri vasıtasıyla Hz. Peygamberden rivayet edilen binlerce hadisi işitemezdi. Bu durumun neticesinde ise birçok problem çözümsüz kalarak, bilinmezliklerin sayısı çoğalmış olacaktı. Netice olarak bu çözümsüzlükler İslam âlemi için büyük bir kayıp olurdu.

b) İslam dininde mevcut olan bazı konuları Peygamberimizin kadınlarla doğrudan iletişim içerisinde olarak kadınlara açıklaması mümkün değildi. Çünkü bu mevzular kadınların özel hayatlarına ait hükümler idi. Bu sebeple bu konuların izahı Hz. Peygamber’in hanımları tarafından yapılıyordu. Hz. Peygamber’den günümüze ulaşan birçok hadis, bizzat kadınlar tarafından Peygamberimize yöneltilen soruların, Allah Resulü tarafından zevcelerine tevdi edildiğini göstermektedir.³

c) Her yaşın kendine göre problemleri ve çeşitli ihtiyaçları vardır. Resulullah, her yaşa uygun sorunların cevabını ümmetine aktarmak ve ümmeti için gerekli olan bilgileri onlara ulaştırmak için genç, orta yaşlı ve yaşlı her yaştan kadınla evlenmiştir.

¹Rad,13/3.

²Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, çev. Salih Tuğ, C. II, Ankara, 2003, s. 670.

³Kazıcı, Ziya, *Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri*, Çamlıca Yay., İstanbul, 2009, s. 53.

Bu evlilikleri sayesinde Müslümanlar aile hayatlarında karşılarına çıkan sorunları, İslami anlayışla çözmeye imkânı bulmuşlardır.

d) Farklı kabilelerdeki kadınlarla yapmış olduğu evlilikler, O'nun hayatında ve ölümünden sonra, kendi kabilesi içerisinde arasında çok ciddi dini hizmete vesile olabiliyor; uzak yakın bütün akrabalarına, zahir ve batin hususunda tercümanlık yapmıştır. Bu sayede O'nun kabilesi de kadın ve erkeğiyle Kur'an'ı daha iyi anlıyor, tefsiri, hadisi ondan öğreniyor ve dinin özüne vakıf olabilmıştır.⁴

I.III.III. Topluma Yönelik Nedenler

a) Hz. Peygamberin yaptığı evliliklerde kadınların çoğu dul, kimsesiz ve yetim çocuklarıyla hayat mücadelesi veren kimselerdi. Kocasını kaybetmiş, çocuklarıyla tek başına kalan bir kadının durumuna ilişkin empati kuracak olursak bu durumun ne kadar zor olduğunu daha iyi kavramış oluruz. Toplumdaki böyle insanlara yardımına koşulmalı, ellerinden tutulmalıydı. İşte bu noktada kimsesiz olan bu insanların kimsesi olarak, onlara elinden gelen yardımı esirgemeyen Hz. Peygamber'in merhameti açık şekilde kendini göstermiştir. Bu mevzuda nasıl davranılması gerektiğini bizzat kendisi uygulayarak insanlara örnek olmuştur.

b) Peygamberimizin bazı hanımlarla yapmış olduğu evliliklerde topluma ait bir takım hususları gözettiği görülmektedir. Örneğin Raşid halifelerden Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'in kızlarıyla evlenmesiyle, Kureyş kabilesi ile yakından bir bağ kurulmuş oluyordu. Böylelikle Kureyş'in desteğini elde etmek daha kolay oluyordu. O dönemde insanların İslam'a ısınmasını sağlamak için güçlü akrabalık bağlarını devreye sokmak büyük önem arz ediyordu.

I.III.IV. Teşrii (Kanun koyma noktasında) Nedenler

Hz. Muhammed'in birden fazla evlilik yapmış olma hikmetlerinden birisi de yeni bir takım hükümlerin uygulamaya konulmasına yöneliktir. Arap cahiliye toplumunda geçmişten beri yerleşmiş bazı batıl adetler vardı. Bunların tamamen yürürlükten kaldırılması, batıl olmayan adetlerin uygulamaya konulması gerekiyordu. Bunu da ancak Resulullah yapabiliirdi. Bu duruma örnek olarak şunu verebiliriz. İslamiyet gelmeden önce Arap toplumunda yaygın olan adetlerden biri evlatlık

⁴ Sarıçam, İbrahim, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 3. Baskı, DİB Yay., Ankara, 2004, s .290.

edinmeydi. Bir kişi başkasının çocuğunu evlatlık alıyor, kendi öz ocuğuymuş gibi kabul ederek öz evlada karşı uygulanan talak, miras, evlenme yasağı gibi muamelelerin aynısını ona da yapıyordu. Allah Resulü de İslam’dan önce Zeyd b. Harise’yi evlatlık edinmişti. Herkes Zeyd’i, Hz. Peygamber’e nispetle Zeyd b. Muhammed diye çağırıyordu. Batıl olan bu geleneğin ortadan kaldırılması zorunluydu. Hz. Peygamber’in Zeyd’in boşadığı Hz. Zeynep ile yapmış olduğu evlilikle bu batıl adet ortadan kaldırılmıştır. Bunun yanında bir de azatlı köleden boşanmış bir hanımla evlenilerek, kölelerin de birey olduğu, her yönden diğer insanlara eşit olabileceği, şayet boşanmışlarsa, onların boşadıkları bu hanımlarıyla evlenmede hiçbir mahsur olmadığı gösterilmiştir.⁵

I.III.V. Siyasi Nedenler

Peygamberimizin yapmış olduğu bazı evliliklerin amacı ise siyasidir. Bu evlilikler pek çok kabilenin İslam dini etrafında bir araya gelmesini sağlamıştır. Fıtrat gereği olarak şunu söyleyebiliriz ki; kişi, bir kabile veya aileyle evlilik bağı kurduğunda, o kabile veya aileyle aralarında ister istemez bir yakınlaşma ve sevgi meydana geliyordu. Aradaki anlaşmazlıklar kalkıyor, kin, öfke ve nefret azalıyor ya da tamamen bitiyor, yerini sevgi ve hoşgörü almıştır. Bu gerçeğin çok iyi bir şekilde farkında olan Hz. Peygamber, bu vesileyle onları İslam'a yaklaştırmayı tercih etmiştir. Mesela Cüveyriye binti Haris, Safiyye binti Huyeyy ve Remle binti Ebi Süfyan ile yapmış olduğu evlilikler bu türden evliliklerdir. Müminlerin anneleri olan bu üç hanımefendi de toplumda önemli yeri olan kimselerin kızlarıdır. Cüveyriye ile Safiye’nin babaları, Yahudilerin liderleri sayılırlar. Resulullah, bunlarla evlenince Yahudilerle akrabalık bağı kurulmuş ve bu vesileyle pek çoğunun İslam ile müşerref olmalarına vesile olmuştur.⁶

I.IV. Hz. Peygamber’in Evlilikleri

I.IV.I. Hz. Hatice

Mekke halkı genel olarak ticaretle uğraşıyordu. Ebu Talib de ticaretle uğraşan birisiydi. Ancak o yıllarda kıtlık ve kuraklığın baş göstermesi, kabileler arasında savaşların ortaya çıkması ve ailesindeki nüfus sayısının fazla olmasından dolayı ticaret

⁵ Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s .290.

⁶ Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s .289.

yapabilecek kadar mali gücü kalmamıştı. Bu yüzden Hz. Muhammed ile birlikte yapmış olduğu ticari Suriye yolculuğundan sonra bir daha ticaret kervanlarına katılarak seyahat etme imkânı olmamıştı. Geçimini Mekke içerisinde yaptığı bazı işlerle sağlıyordu.

Peygamberimiz yirmi beş yaşında iken Kureys, yine Şam'a gönderilecek bir ticaret kervanının hazırlığını yapmaktaydı. Hz. Hatice de mallarıyla bu kervana katılacaklar arasındaydı. Daha öncelerden de yaptığı gibi yine mallarının başında göndereceği sağlam ve güvenilir adamlar bulmaya çalışıyordu. Maddi sıkıntı içinde olan Ebu Talib bunu duydu. Efendimizi yanına çağırarak onunla konuştu. Ona maddi olarak içinde bulundukları maddi sıkıntıdan bahsetti. Bu yolculuğun maddi getirisinin onlar için önemli olduğundan bahsetti. Hz. Muhammed amcasının söylediklerini düşündü ve bu yolculuğa katılmak istediğini belirtti. Bu konu Hz. Hatice'ye iletilince Mekke halkı arasında güvenilir ve doğru sözlü bir şahsiyet olarak şöhret bulan Hz. Muhammed'e kervanını memnuniyetle teslim etti. Kaynaklarda onun doğruluğunu, güvenilirliğini ve ahlakını öğrenmesi üzerine kendisine iş teklif ettiği de nakledilmektedir.⁷

Hz. Hatice, kölesi Meysere'yi, muvakkaten hizmetinde bulunmak üzere de kendi akrabalarından Huzeyme'yi Peygamberimizle gönderdi.⁸ Bu durumdan anlaşılmaktadır ki bu kervan diğer tüccarlarla birlikte değil müstakil bir teşebbüs olmuştur.

Peygamberimiz Mekke'den götürdüğü malları sattı ve istediği malları da satın alarak Meysere ile birlikte Mekke'ye geri döndü. Getirdiği malları Hatice'ye teslim etti. Hz. Muhammed'in yönetiminde olan bu kervan, daha önceki seferlerden iki kat daha fazla kârla dönmüştü. Meysere Hatice'ye Hz. Muhammed'den övgüyle bahsetti. Sonuçtan son derece memnun kalan Hatice Hz. Muhammed için belirlediği ücretin iki katını verdi.⁹

Hz. Muhammed'in Hatice ile evliliğinden bahsedecek olursak bunu iki safhada incelemek mümkündür. Birincisi Hatice'nin evlilik teklifinde bulunması, ikincisi ise düğün merasimidir. Bununla beraber Hatice'nin Hz. Muhammed ile evlenmeden önceki hayatı hakkında kısa bilgi vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Hatice, Kureys'in Esedoğulları kolundan Huveylid b. Esed'in kızıdır. Hz. Muhammed (s.a.v.) ile evlenmeden önce iki evlilik yapmıştı. Önce Ebu Hale ile

⁷ Uyar, Gülgün, *Hz Muhammed'in Risalet Öncesi Hayatına Dair Bazı Rivayet Farklılıklarının Tesbiti*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1993, s. 60.

⁸ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. I, s. 58.

⁹ Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Ankara, 2004, s. 69.

evlenmiş ve ondan Hind isimli bir oğlu olmuştu. Onun ölümü üzerine Atik b. Abid ile evlenmiş ve bundan da bir kızı olmuştu. Ona da Hind adını vermişlerdi.¹⁰ Hatice İkinci kocası da ölünce, kendisini işine ve çocuklarına vermişti. Zengin Kureyşlilerin yaptığı gibi kendi adına Suriye ve Yemen'e ticaret kervanları gönderiyordu. Sahip olduğu akıllılık, zenginlik, güzellik ve namusluluk vasıflarından dolayı Kureyş'in ileri gelenlerinden pek çok kişi onunla evlenmek istiyordu. Fakat O, kendisine yapılan evlilik tekliflerini reddediyordu.

Bir rivayete göre; Hatice'nin bizzat kendisinin Peygamberimize evlilik teklifinde bulunduğu, diğer bir rivayete göre ise; birileri aracılığıyla Peygamberimize evlilik teklifinde bulunduğu şeklinde iki ayrı rivayet vardır. İbn İshak, bu teklifi vasıtasız götürdüğü görüşündedir.¹¹ Diğer rivayetlerde ise Nefise (veya Nufeysa) b. Münve adlı bir hanımın Hatice adına aracılık yaptığı haber verilmektedir. Önce biraz tereddüt eden Hz. Muhammed'in olumlu cevap vermesi üzerine, Hatice harekete geçti. Nikâh ve düğün için bir gün belirlendi. Hz. Muhammed amcaları Ebu Talib ve Hamza ile beraber gelinin yani Hatice'nin evine gitti. Kureyş'in önemli isimleri de bu merasime iştirak ettiler. Hatice babası Hüveylid'i Ficar savaşlarından önce kaybettiğinden dolayı, amcası Amr b. Esed'e haber göndererek durumu bildirdi. Orada hazır bulunanlardan biri de amcasının oğlu Varaka b. Nevfel'di. Orada Hatice'yi amcasından istedi.¹² Mehir olarak Peygamberimiz'in yirmi deve veya dört yüz seksen gümüş dirhem para verdiği nakledilmektedir.¹³ Nikâh akdinden sonra düğün merasimi başlamıştır. Hz. Hatice; cariyelerin çaldığı defler eşliğinde, oyunlar oynatarak bir düğün eğlencesi tertip etti. Peygamberimiz, evden çıkacağı sırada Hz. Hatice; "Ey Muhammed nereye gidiyorsun? Amcan Ebu Talib'e uğra da, senin develerinden bir veya iki deve kessin ve halka yemek yedirsin!" dedi. Ebu Talib de develer keserek düğün yemeği verdi.¹⁴ Evlendiklerinde umumiyetle kabul edilen, Hz. Muhammed'in yirmi beş, Hatice'nin ise kırk yaşında olduğudur. Hz. Muhammed'in yirmi bir, otuz, otuz yedi ya da yaklaşık otuz yaşlarında olduğu; Hz. Hatice'nin de yirmi beş, kırk beş, otuz ya da yirmi yedisinde bulunduğu şeklinde farklı rivayetler bulunsa da bunların pek ehemmiyeti olmamıştır.¹⁵ Bir diğer

¹⁰Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. I, s. 60.

¹¹ Uyar, *Hz Muhammed'in Risalet Öncesi Hayatına Dair Bazı Rivayet Farklılıklarının Tesbiti*, s. 62.

¹² Keskiöğlu, Osman, *Siyer-i Nebi*, DİB Yayınları, Ankara, 2006, s. 26.

¹³Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. I, s. 64.

¹⁴ Köksal, Asım, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, Köksal Yayınları, C. I, İstanbul, 2000, s. 124.

¹⁵ Uyar, *Hz Muhammed'in Risalet Öncesi Hayatına Dair Bazı Rivayet Farklılıklarının Tesbiti*, s. 62.

rivayet de Hz. Hatice'nin yirmi sekiz yaşında olduğudur. Yirmi sekiz yaşında olduğunu ileri sürenlerin görüşü, tıbbi gerçekler daha çok örtüşmektedir. Çünkü Hz. Hatice'nin Hz. Muhammed'den altı çocuğu olmuştur. Bu, kırk yaşından sonra imkânsız olmamakla birlikte, evlendiklerinde yirmi sekiz yaşında olması gerçeğe daha yakın ve akla daha uygun görülmektedir. Şayet Hz. Hatice'nin kırk yaşında evlendiğini varsayarsak, ilk çocuğu Kasım'ı doğurduğunda kırk üç yaşında, son çocuğu Abdullah'ı¹⁶ doğurduğunda ise elli dört yaşında olması gerekiyor. Ortalama menopoz yaşının elli olduğunu kabul edersek bu varsayımın çok makul olmadığını, elli dört yaşında bir bayanın doğum yapamayacağını mantıken görmüş oluyoruz.

Hz. Muhammed, Hz. Hatice ile evlendikten sonra Ebu Talib'in evinden ayrılarak eşinin evinde ikamet etmeye başladı. İki arasında tarih boyu Müslümanlara örnek teşkil edecek mutlu, huzurlu bir evlilik hayatı yaşandı.¹⁷ Hz. Muhammed, Hatice ile evlendikten sonra maddi zorluklardan kurtuldu ve rahat bir hayat yaşamaya başladı. Evliliklerinin ilk yıllarında Hatice'nin mal varlığı ile ticaret yapmaya devam etti. Bu arada amcası Ebu Talib ile ilişkisini devam ettirdi. Otuz altı yaşında iken, amcasının yükünü hafifletmek için o zaman henüz beş yaşında olan amcasının oğlu Ali'yi yanına aldı ve hicrete kadar kendisiyle birlikte kaldı.¹⁸

Peygamberimizin Hz. Hatice'den altı çocuğu olmuştur. Onların en büyük çocukları Kasım idi; fakat o iki yaşını doldurmadan öldü. Hz. Muhammed'e onun ismine nispetle Ebu'l Kasım denmiştir. İkinci çocukları Zeynep'tir. Siyer uzmanları Hz. Peygamber'in kız çocukları arasında en büyüğünün Zeynep olduğu hususunda hemfikirdir. O, peygamberlikten on yıl önce Hz. Peygamber 30 yaşında iken doğmuştur.¹⁹

Hz. Peygamber, Mekke'den Medine'ye hicret edince, çoluk çocuğu Mekke'de kalmıştı. Zeynep halası tarafından akrabası olan Ebu'l-As ile evlendi. Bedir savaşında Ebu'l-As esir edilmişti. Serbest bırakıldığında Mekke'ye gidince Zeynep'i göndereceğine dair kendisinden söz alındı. Zeynep, Medine'ye geldi ve kocası Ebu'l-As inanmadığı için Mekke'de kaldı. Ebu'l-As tekrar ikinci bir sefer sırasında yakalandı. Hz. Zeynep onu himaye hakkını kullandı. Ebu'l-As bu kez Mekke'ye döndükten sonra diğer insanların kendisi üzerindeki emanetlerini teslim etti ve Müslüman oldu. Müslüman

¹⁶ *Dinim İslam Temel Dini Bilgiler*, 1. Baskı, DİB Yayınları, Ankara, 2014, s. 394.

¹⁷ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. I, s. 64.

¹⁸ Hizmetli, Sabri, *İslam Tarihi (İlk Dönem)*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2006, s. 195.

¹⁹ Sarıçam, *İslam Peygamberi*, s. 70.

olduktan sonra hicret edip Medine'ye geldi. Zeynep onu iman etmediği için bırakmıştı ve ikisi arasındaki evlilik bağı bitmişti. Ebu'l-As Medine'ye döndükten sonra Zeynep ile tekrar evlendi. Yeniden evlendikten sonra Zeynep çok yaşamadı. Ebu'l-As, hicretin altıncı ya da yedinci yılında Müslüman olduğuna göre o hicretin sekizinci yılında vefat etmişti. Ümmü Eymen, Sevde binti Zem'a ve Ümmü Seleme onu yıkadılar. Hz. Peygamber de cenaze namazını kıldırdı. Ebu'l-As ile Hz. Peygamber beraber cenazeyi kabre indirdiler.²⁰

Üçüncü çocukları Rukiye, babası otuz üç yaşındayken dünyaya geldi. Rukiye Ebu Leheb'in oğlu Utbe ile nikâhlanmıştır. Fakat bütün güvenilir kaynaklar, Onların arasında tam bir evlilik gerçekleşmediği noktasında hemfikirlerdir. Tebbet Suresi'nin nazil olması ve Rukiye'nin İslam'ı kabul etmesi sonucu, Rukiye eşinden ayrılmış ve daha sonra Hz. Osman ile evlenmiştir. Rukiye eşi ile birlikte önce Habeşistan'a, sonra da Medine'ye hicret etmiştir. Hicretin ikinci yılında Bedir seferi hazırlıkları sırasında kızamığa yakalanmış ve Hz. Peygamber seferde iken vefat etmiştir. Hz. Osman'dan dünyaya gelen Abdullah adındaki oğlu iki veya altı yaşındayken vefat etmiştir.²¹

Hiz. Peygamber'in dördüncü çocuğu Ümmü Gülsüm, Rukiye'den küçük olduğuna göre babası otuz dört yaşındayken dünyaya gelmiş olmalıdır. Ebu Leheb'in oğullarından Uteybe ile nikâhlanmıştır. Uteybe'nin onu boşaması üzerine bir süre babasının evinde yaşamıştır. Daha sonra ailesiyle birlikte Medine'ye hicret edip, hicretin üçüncü yılında Hz. Osman ile evlendirildi. Hicretin dokuzuncu yılında vefat etmiştir.²²

Hiz. Fatıma, Hiz. Peygamber'in kızlarının en küçüğü, beşinci çocuğudur. Doğum tarihi konusunda çeşitli rivayetler vardır. Kabul edilen genel kanaat 605 ve 609 yıllarında yoğunlaşmaktadır. Kaynaklarda onun çocukluğu ve gençliğiyle ilgili bilgiler azdır. O hicret sırasında ailesi ile birlikte Medine'ye hicret etmiştir. Hicretin ikinci yılında Hz. Ali ile evlenmiştir. Hiz. Fatıma, evlendikten bir yıl kadar sonra ilk çocuğu Hasan'ı, ondan bir yıl sonra ise ikinci çocuğu Hüseyin'i dünyaya getirdi. Daha sonraki yıllarda Ümmü Gülsüm ve Zeynep adlı kızları dünyaya gelmiştir.²³ Hiz. Fatıma, babasının vefatına çok üzülmüş ve ondan altı ay sonra vefat etmiştir.

²⁰ Mevlana Şibli Numani, *Son Peygamber Hiz. Muhammed*, çev. Karaca, Yusuf, İz Yayıncılık, C. II, İstanbul, 2005, s. 673-675.

²¹ Sariçam, *İslam Peygamberi*, s. 292.

²² Sariçam, *İslam Peygamberi*, s. 292.

²³ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübra*, C. X, s. 27.

Altıncı çocuğu ise çok kısa süre yaşayan Abdullah'tır. Hz Peygamber'in yedinci çocuğu Mısırlı Mariye'den olma oğlu İbrahim'dir. Hicri sekizinci yılda dünyaya gelmiştir. Hz Peygamber İbrahim'in doğumu üzerine köle olan Mariye'yi serbest bırakmış ve çocuğu da sütanneye vermiştir. İbrahim iki yaşını gelmeden hicretin onuncu yılında vefat etmiştir.²⁴

Hiz. Hatice'nin daha önceki evliliklerinden dünyaya gelen çocuklarıyla ilgili kaynaklarda pek fazla bilgi yoktur. Peygamberimiz, evlendiği gün kedisine babasından miras kalan Bereke adlı cariye'yi azad etti ve onu Medineli birisiyle evlendirdi. Hatice de kardeşinin Ukaz Panayırından alıp, kendisine hediye ettiği Hristiyan asıllı kölesi Zeyd b. Harise'yi Hz. Muhammed'e hediye etti. Ancak Resulullah Efendimiz onu hemen kölelikten azad ederek manevi çocuğu ilan etti.²⁵

Hiz. Hatice, gerek Hz. Muhammed'in eşi ve çocuklarının annesi olması gerekse ilk Müslüman olması bakımından İslam Tarihinde çok büyük bir yere sahiptir. Çünkü o Resulullah'ın ilk eşidir. Vahiy sürecinde ilk olarak o, Hz. Muhammed'e iman etmiştir. Hatta ilahi tebliğle ilgili ilk vahiy kendisine ulaştığında Hz. Muhammed, dehşete kapılmış ve bunun bir hayal ya da aldatmaca olmasından korkmuştu. Bunun üzerine Hatice kendisini şöyle teskin etmiştir. "Hiç korkma! Allah asla seni kötülük içine atmaz. Allah mutlaka sana iyilikle muamele edecektir. Zira sen yakınlarına yardım ediyor, ailene bakıyor, hayatını namuslu bir şekilde kazanıyor, yetimlere sığınacak bir yer temin ediyor, doğru sözlü, emanete ihanet etmeyen, herkes ile iyi geçinip nezaketle muamele eden bir kimsesin." Peygamberimizin süt annesi onu ziyarete geldiğinde onu hediyelerle geri göndermişti.²⁶ Hiz. Hatice eşinin yakınlarına bu kadar saygılı, mütevazı ve cömert davranarak Resulullah'ın kendisine olan sevgisini daha da arttırmıştır. Hiz. Aişe'nin Peygamberimizin hanımları içerisinde en çok onu kıskandığı kaynaklarda geçmektedir.

Hiz. Hatice, vahiy geldikten sonra Hz. Muhammed ile on yıl yaşamış ve altmış beş yaşındayken vefat etmiştir. Resulullah'ın kendisiyle yirmi beş yıl yaşadığı tek eşidir. Onun ölümüne Efendimiz çok üzölmüştür ve o yıla "Hüzün Yılı" adı verilmiştir.

²⁴ Sarıçam, *İslam Peygamberi*, s. 293.

²⁵ Hizmetli, Sabri, *İslam Tarihi (İlk Dönem)*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2006, s. 194.

²⁶ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. I, s. 65.

I.IV.II. Hz. Sevde Binti Zem'a

Zem'a'nın kızıdır. Amir ibn Lu'eyy kabilesine mensup olup Mekkeli bir hanımdır. Kendisi önce amcasının oğlu es-Sükran ibn Amr ile evlenmiştir.²⁷ İslam'ı kabul eden ilk Müslüman kadınlardandır. Mekke'de görmüş olduğu baskılardan dolayı Habeşistan'a hicret edenler arasında Sevde ve kocası da vardı. Sonraları Mekke'de zulmün bittiğini düşünüp oraya geri dönmüşlerdi. Mekke'ye döndüklerinde bir gece Hz. Sevde rüyasında ayın süzülüp üzerine iniverdiğini görmüştü. Bunu kocasına anlatınca da kocası şöyle cevap vermişti. “Eğer rüyan doğru ise ben yakında öleceğim. Benden sonra sen de evleneceksin.”

Hakikaten kısa bir süre sonra Sükran hastalanıp vefat etmişti. Böylece Hz. Sevde de dul kalmıştı. O sırada Hz. Hatice yeni vefat etmişti ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in bakıma muhtaç çok sayıda küçük çocuğu bulunuyordu. Aradan biraz zaman geçtikten sonra peygamberimiz, sahabeden Osman b. Muaz'ın eşi Havle binti Hakim'i Hz. Sevde'ye evlilik teklifi için gönderdi. Hz. Sevde bu teklife çok sevinmiştir.. Fakat bir konuda tereddüt etti. Acaba Efendimiz yetim kalan beş çocuğunu kabul edecek miydi? Bu endişe sebebiyle Hz. Muhammed'e hemen cevap vermedi. Bunun üzerine Resulullah Efendimiz bizzat kendisiyle görüşmüştür. O da durumu tereddütlerini kendisine anlattıktan sonra Hz. Muhammed şöyle cevap verdi. “Allah sana rahmet etsin! Kadınların en hayırlısı küçük çocuklarından dolayı zorluklarla karşılaşandır.” diyerek endişelerinin yersiz olduğunu belirtmiştir. Sonra da “Seni nikâhlamak için kavminden birini görevlendir.” demiştir.²⁸

Hz. Sevde, kayını Hatip b. Amr'e salâhiyat verdi. O da nübüvvetin 10. yılında Resulullah Efendimize nikâhlanmıştır. O sırada Hz. Sevde 55 yaşlarında idi. Resulullah'ın bu hanımı 19. Hicri yılda Hz. Ömer'in hilafeti sırasında vefat etmiştir.²⁹

I.IV.III. Hz. Aişe

Kâinatın Efendisi'ne eş olan bahtiyar hanımlardan birisi de Hz. Aişe validemizdir. O hem kadınlarla ilgili hem de Kur'an ve sünnetin daha iyi anlaşılması noktasında önemli bir yere sahiptir. Hz. Muhammed'in evlenirken bekâr olan tek hanımıdır.

²⁷ Hizmetli, *İslam Tarihi(İlk Dönem)*, s.196.

²⁸ Muhammed Ali Kutub, *Zevcatul Enbiya ve Ümmühat-ul Mü'minin*, Kahire, 2004, s.121-126.

²⁹ Muhammed Ali Kutub, *Zevcatul Enbiya ve Ümmühat-ul Mü'minin*, s. 126.

Hiz. AiŖe Beni Temim kabilesindendir. Babası Hiz. Ebubekir, annesi KureyŖ'ın Kinane kolundan Ümmü Rumman'dır. Hiz. Sevde validemizde olduğu gibi Hiz. AiŖe validemizde de bu hayırlı iŖe vesile olan Havle binti Hakim'dir. Evlilik yolundaki ilk adımı zaman olarak yaklaşık hicretten iki ya da üç yıl önce gerekleŖmiŖtir. Havle bu teklifi götürdüğünde Hiz. Ebubekir evde yoktu. Daha sonra bu teklif Hiz. Ebubekir'e iletildiğinde buna çok sevindi. Fakat bu sırada Hiz. AiŖe, Mutim b. Adiyy'in oğlu Cübeyr ile sözlüydü. Hiz. Ebubekir hemen cevap vermedi. Çünkü önce başkasına söz vermiŖti. Hiz. Ebubekir durumu netleŖtirmek için Mutim b. Adiyy'in yanına gitti. Mutim b. Adiyy, Hiz. Ebubekir'e kendisinin ve kızının Müslüman olduğu için bu iŖin olmayacağını belirtince Hiz. Ebubekir bu cevaba çok sevindi. Havle'ye Resulullah'a söz konusu teklifi kabul ettiğini haber vermesini söyledi. Hiz Muhammed hemen Hiz. Ebubekir'in evine geldi ve nikâh kıyıldı. Efendimiz mehir olarak beŖ yüz dirhem verdi.³⁰

Hiz. AiŖe, Hiz Muhammed ile nikâhlendiğinde yedi yaŖında idi.³¹ Bu konuyla ilgili birçok deđiŖik rivayet daha vardır Nikâhtan sonra Hiz. AiŖe, babasının evinde kaldı. Medine'ye hicretten sonra ise düğünleri yapıldı. Hiz AiŖe düğün merasimini Ŗöyle anlatır. “Resûlullah evimize geldiğinde Ensar'dan bir takım kadın ve erkekler toplandılar. Ben iki hurma dalı arasındaki salıncakta sallanırken annem beni oradan indirip eve getirdi. Saçlarını düzelitti ve biraz su ile yüzümü sildi. Beni kapının yanına kadar götürdü. Heyecanım yatıŖıncaya kadar beni orada durdurdu. Sonra içeriye soktu. Resûlullah bizim evdeki sedirin üzerinde oturuyordu, annem beni onun yanına oturttu ve: “Bu senin eŖindir. Allah onu sana, seni de ona hayırlı kılsın.” diye dua etmiŖtir.³²

Kadın ve erkekler kalkıp evden ıktılar. Resûlullah burada benimle zifafa girdi. Benim düğünümde ne bir deve, ne de bir koyun kesilmedi. Ben o vakit dokuz yaŖındaydım. Sa'd b. Ubâde de Resûlullah, büyük bir kapla düğün yemeği göndermiŖtir.

Hiz. AiŖe ince yapılı, büyükçe gözlü, dalgalı saçlı, pembe beyaz yüzlü, tatlı bir gelin olmuŖtu. Gelin olunca yeni evine taŖındı. Bu ev kerpiç ve hurma dalları kullanılarak, mescidin etrafına yapılmıŖ odalardan birisi idi. Odanın tabanında bir hasır serili, onun üstünde de içi hurma lifi dolu deri bir yatak vardı. Kapı olarak kıldan

³⁰ Akgöl, Saliha, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, Gül Yurdu Yayınları, İzmir, 2007, s. 58.

³¹ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 678.

³² Cumali, Said; *Nisa'un-Nebi*, Beyrut, 1998, s. 43-48.

örülmüş bir perde asılmıştı. Bu sade ve mütevazı evde Aîşe kalabalık zevcelerden biri olarak yaşamını devam ettirmeye başladı. Aynı şekilde Resûlullah'ın ve İslâm'ın hayatındaki yüce mevkiini de almaya başlamıştı.³³

İslam tarihinde Hz. Aîşe'ye çokça yer verilir. Hz. Muhammed'in eşi ve müminlerin annesi olmasının yanında ilmi ve kişiliğinin de bunda çok önemli bir payı vardır.

İslam tarihinde Hz. Aîşe ile ilgili anlatılan olayların en önemlisi “ ifk hadisesi”dir. Bazı sahabiler asılsız iddialar ve dedikodular ortaya atarak, Hz. Aîşe'yi çok zor bir durumda bırakıp onu üzmüşlerdir. Bu durum eşi Hz. Muhammed'i de çok zor durumda bırakmıştır. Yüce Allah'ın konu ile ilgili ayetler indirmesi üzerine hem Hz. Aîşe'nin temizliğini ve suçsuzluğunu teyid edilmiş hem de Hz. Muhammed sıkıntıdan kurtulmuştur.³⁴

Hz. Aîşe İslam'ın birçok hükmünün özellikle kadınlarla ilgili konuların açıklayıcısı olmuştur. Bu açıklamaları Müslüman toplumlara intikal etmesine çok büyük katkı sağlamıştır. Çok zeki ve feraset sahibi birisidir. Evlenmeden önce Resulullah Efendimiz'e sorduğu bir takım sorularla onu kendisine hayran bırakmıştır. Çok sayıda hadis rivayet etmiştir.³⁵

Müminlerin annesi Hz. Aîşe gerek sağlığında gerekse ölümünden sonra sahabelerden büyük bir ilgi görmüştür. İnsanlar birçok konuda onun görüşlerine başvurmuşlardır. Ancak Hz. Osman'ın hilafeti döneminden itibaren aktif olarak siyasete girmesi, Cemel Vakası'nın meydana gelmesinde büyük rol alması, onun saygınlığını zedelemiştir. O, Hz. Osman'ın idare şeklini beğenmediği gibi, Hz. Ali'nin de devleti yönetme şekline de karşı tavır almıştır. Cemel Savaşı'nda yaşanan üzücü hadiselerin ardından siyasetten çekilmiş ve karıştığı siyasi olaylardan pişmanlık duyduğunu belirtmiştir.³⁶

Hayatının son günlerini hastalıkla geçiren Hz. Aîşe hicretin 57 veya 58. yılında 66 yaşında iken vefat etmiştir. Baki mezarlığına defnolunan Hz. Aîşe'nin cenaze

³³ Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe, Hanım Sahabiler*, Thk. Tacettin, Uzun, Uysal Yayınevi, C. III, Konya, 1990, s. 36-69.

³⁴ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 197.

³⁵ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 198.

³⁶ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 185.

namazını Ebu Hureyre kıldırmıştır.³⁷ Vasiyet ettiği gibi gece karanlıkta ışıklarla aydınlatma sağlanarak Peygamberimizin diğer hanımlarının yanına gömülmüştür.³⁸

I.IV.IV. Hz. Hafsa binti Ömer

Hafsa, Adiy Kabilesine mensup, Hz. Ömer'in kızıdır. Annesi de ilk dönem sahabilerinden Zeynep binti Mazun'dur. Önce Huneys b. Huzafe ile evlenmiş ve pek erken bir devirde islam'a girerek Müslüman olduğundan Habeşistan'a göç etmek durumunda kalmıştır. Kocası Huneys Bedir Savaşı'na katılmış, Uhud Savaşı'nda şehit olmuştur.³⁹ Hafsa bu sırada 22 yaşındadır. Bunun üzerine Hz. Ömer kızını yeniden evlendirmek istemiştir. Hz. Ömer önce kızını hanımı Rukiye'nin vefatıyla dul kalan Mekke'nin ileri gelenlerinden zengin bir tüccar olan Hz. Osman'a teklif etti. Fakat o bunu kabul etmemiştir. Daha sonra Hz. Ebubekir'e teklif etmiş. O da kabul etmeyince Resulullah'a şikâyetle gitmiştir. Resulullah da kendisinin Hafsa ile evleneceğini bildirerek hem Hz. Ömer'i hem de Hafsa'yı çok sevindirmiştir.⁴⁰

İleri görüşlü ve eğitilmiş bir aileden gelen Hafsa, o dönemin okuma-yazma bilen sayılı hanımlarından birisidir. O Resulullah'ın yaptığı ve söylediği şeyler hakkında bize çok sayıda hadis nakletmiştir.⁴¹ Resulullah'ın ölümünden sonra uzun yıllar yaşamıştır. Muaviye'nin hilafeti döneminde hicri 45 yılının Şaban ayında Medine'de vefat etmiştir.⁴²

I.IV.V. Hz. Zeynep binti Huzeyme

Huzeyme'nin kızı olan Zeynep, Mekke'ye gelip yerleşmiş Necdli bir hanımdır. Mensubu olduğu Amir ibn Sa'sa'a kabilesi, o devirde Arabistan'ın en güçlü kabilesi idi. İslam'ın ilk dönemlerinde yaşanan bazı olaylardan dolayı bu kabile ile aradaki husumetin giderilmesi gerekiyordu. Bunun için de Resulullah Efendimiz Hz. Zeynep ile evlenmiştir.⁴³ Zeynep, önce amcasının oğlu Cehm İbnu'I-Harîs el-Hilâlî ile daha sonra ise Ubeyde İbnu'I-Harîs İbn Abdi'l-Muttâlib ile evlendi.⁴⁴ Başka bir rivayete göre ise

³⁷ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 198.

³⁸ Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 36-69.

³⁹ Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 113.

⁴⁰ Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 70-77.

⁴¹ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 679.

⁴² Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 198.

⁴³ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. 2, s. 680.

⁴⁴ Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, s. 78-79.

Zeyneb binti Cahş'ın erkek kardeşi Abdullah b. Cahş ile evlendi.⁴⁵ İkinci eşinin Uhud Savaşın'da şehit olması üzerine Zeynep dul kaldı. Hz. Zeyneb'in Resulullah ile evliliği üç ay sürmüştür. Zeynep, 30 yaşında vefat etmiştir. O çok cömert, iyiliksever olduğu için İslam'dan önceki devirde bile "Ümmü'l Mesakin" yani fakirlerin annesi lakabıyla anılıyordu.⁴⁶

I. IV.VI. Hz. Ümmü Seleme

Adı Hint binti Ebu Ümeyye olup, Mahzun Kabilesi'ndendir. Babası Ebu Ümeyye b. Muğire, annesi de yine aynı kabileden olan Atike binti Amir'dir. Ümmü Seleme ve ilk eşi Ebu Seleme daha ilk devirlerde İslamiyet'i kabul ettiler. Eşiyle beraber Habeşistan'a hicret etmiş olan Ümmü Seleme çocuğunu orada doğurmuştur. Daha sonra Medine'ye hicret etmek üzere dönüş yolu üzerinde Mekke'ye uğramışlardır. Ancak kendisinin ve eşinin akrabaları onların Medine'ye gitmelerine engel olmuştur. Mekke'de kaldığı süre içinde iki aile ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. O, her sabah Safa tepesi üzerine çıkıyor, Kâbe'ye doğru dönerek kendisini burada tutan akrabalarına beddua ediyordu. Akrabaları da intikam almak amacıyla Ümmü Seleme'nin çocuğunun kolunu çıkaracak kadar ileriye gittiler. Onun bu ardı arkası kesilmeyen isyanları üzerine onların Medine'ye gitmelerine izin verdiler. Hicri 3. yılda kocası Uhud'da şehit oldu. Bu duruma çok üzülen Ümmü Seleme bir yıl boyunca ağladı. Resulullah onun bu durumuna üzüldü ve ilerlemiş yaşına, birçok çocuğunun bulunmasına rağmen ona çok sevdiği kocasının acısını unutturmak için evlilik teklif etti. Hicri 61. yılda vefat etti. Kendisi şair bir hanımdı. Okuma yazması vardı. Bize Hz. Muhammed'in öğretim ve tebliğleri ile ilgili birçok hadis nakletmiştir. Habeşistan'da dünyaya gelen kızı Zeyneb'in sonradan büyük bir hanım hukukçu olduğu kaynaklarda zikredilmektedir.⁴⁷

I.IV.VII. Hz. Zeyneb binti Cahş

Cahş'ın kızıdır. Mekke'ye gelip yerleşmiş ve buranın tebaasından olmuştur. Annesi Umeyme Resulullah'ın babasının kız kardeşi idi. Resulullah'ın bu evliliği birçok tartışmaya yol açmıştır. Gerçeğin şu olduğu anlaşılmaktadır:

⁴⁵ Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 137.

⁴⁶ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 185.

⁴⁷ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 680-681.

Zeynep, Hz. Muhammed'e karşı şefkatli bir muhabbet besliyordu. Gizliden gizliye bir adakta bulunmuştu. Şayet bir gün Resulullah kendisi ile nikâhlanacak olursa Allah'a şükür maksadıyla iki ay devamlı oruç tutacağına yemin etmişti. Beklediği bu haberi aldığı gün, haberi kendisine ulaştıran kimseye üzerinde bulunan bütün ziynet eşyalarını çıkarıp vermiştir. Resulullah Zeynep ile evlenmeden önce birçok evlilik yapmasına rağmen o, ümidini asla kesmemiştir. 35 yaşına kadar bekâr olarak hayatını sürdürmüştür ve işte o yaştayken Resulullah onun Zeyd b. Harise ile evlenmesini talep etmiştir mecburiyeti ile karşı karşıya bırakmıştı. Belli ki o, hiç kimseye bu adağından bahsetmemiştir.

Zeyd'den boşanmasının ardından Resulullah'ın onunla nikâhlanmak istediğine dair haberi alır almaz, daha bu haberi kendisine getirene cevabı vermeden, hemen doğrulup Allah'a şükür namazı kılmıştır. Diğer taraftan ise Resulullah, azatlı kölelerin yaşam hakkını zora sokan her türlü gelenek ve göreneğe bağlı yasaların ortadan kaldırılmasına iyice karar vermiş bulunuyordu. İşte verdiği talimat üzerine Zeyneb, Hz. Muhammed'in azatlı kölesi ve evlat edindiği Zeyd b. Harise ile evlenmişti. Fakat ikisi geçinemediler. İki taraf da birbirine karşı sinirli davranıyorlar ve sık sık acı sözler sarfediyorlardı. Resulullah'ın aralarını bulmaya çalışmasına rağmen Zeyd, onu boşamak istiyordu ve sonunda Zeyd, Zeyneb'i boşadı. Bundan birkaç ay sonra Allah, Resulullah'a Zeyneb ile evlenmesini emreden ayeti indirilmiştir. Kur'an-ı Kerim bu ayetiyle evlenme yasaklarına dair konularda öz oğulla evlat edinilmiş kimseleri bir tutan örf ve âdetin değiştirilmesini hedef almıştı. Evlat edinilmiş oğlun boşanmış veya dul kalmış karısının kayınpederi ile evlenmesi yasak idi. Bu gelenek Müslümanlar üzerinde çok tesirliydi. İşte Resulullah Efendimiz bu etkiyi silmek için Zeynep binti Cahş ile evlenmiştir. Bu evlilik hicri 3. yıla rastlamıştır. Resulullah'ın bıraktığı dul olarak bıraktığı eşlerinden ilk olarak vefat eden validemizdir. Kendisi elinden çok iyi iş gelen, iyi deri tabaklamasını ve deriden eşya imal etmesini iyi bilen bir hanımdı.⁴⁸ Ancak bu evlilik çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Ahzab suresinin 5 ve 37. Ayetlerinin farklı yorumlanması bu farklılıkların başlıca nedenleridir. Fakat bu konuya sosyal, psikolojik ve kültürel açıdan bakılırsa daha iyi anlaşılacağı kanaatindeyiz.

⁴⁸ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 683.

I.IV.VIII. Hz. Cüveyriye binti Haris

Hicretin 5. veya 6. yılında Hz. Peygamber Mustalikoğullarının kendisine karşı asker topladıklarını ve Huzaa kabilesiyle işbirliği yaptıklarını öğrenmişti. Prensip olarak Resulullah kendisine bir kavmin saldıracağını öğrendiği zaman, onların saldırılarına fırsat vermeden kendisi onları bastırmıştır. Hz. Peygamber Medine'den çıkarken yerine vekil olarak Ebu Zer el-Gıfari'yi bırakmıştı. Sahabeden 700 civarında kişiyle Mustalikoğullarına doğru yola çıkmıştı.⁴⁹ İki ordunun karşılaşması sonucu Mustalikoğulları yenilmiştir. Bu gazvenin sonunda kabile reisinin esir edilen kızını Resulullah kendi hissesine almış ve sonra da onunla evlenmiştir. Bunun üzerine Müslümanlar da diğer Mustalikoğulları esirlerini serbest bırakmışlardır. Bu haber kabile reisi Haris'e ulaşınca Medine'ye gelmiş ve Müslüman olmuştur.⁵⁰

Cüveyriye validemiz 65 yaşları civarında vefat etmiştir. Resulullah ile evlendiğinde 20 yaşındadır. Resulullah'ın yaşı ise 58'dir. Allah Resulu ile evliliği altı yıl sürmüştür.

I.IV.IX. Hz. Safiye binti Huvey

Hz. Safiye ile ilgili bilgiler çalışmamızın ana konusu olduğu için ilerleyen bölümlerde anlatılacaktır.

I.IV.X. Hz. Ümmü Habibe

Ümmü Habibe, Ebu Süfyan'ın kızıdır. Asıl adı Remle olup kızı Habibe'den dolayı Ümmü Habibe olarak künyelenmiştir. Babasının aksine İslam ile daha erken tanışmıştır. Babasının ve çevresinin baskılarına dayanamayarak kocası Ubeydullah b. Cahş ile Habeşistan'a hicret etmek durumunda kalmıştı. Burada bir kız çocukları olmuş adını da Habibe koymuşlardı.⁵¹ Alkol alışkanlığına sahip olan kocası, Habeşistan'da İslam dinini terk ederek, Hristiyanlığı benimsemiş ve kısa bir süre sonra burada ölmüştür. Kocasının, üzerinde gösterdiği baskılara rağmen kendisi inancından asla taviz vermemiştir. Muhtemelen Habeşistan kralı Necaşi'nin huzuruna Resulullah tarafından bir elçi gönderildiğinde, Ümmü Habibe'nin İslam noktasında göstermiş olduğu sabır ve tahammül haberi Medine'ye kadar ulaşmış ve bundan son derece hoşnut olan Resulullah, Habeşistan'a özel bir elçi göndererek, şayet o da razı olursa Ümmü Habibe

⁴⁹ Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 189.

⁵⁰ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 199.

⁵¹ Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 211.

ile kendisinin nikâhını gıyaben kıymasını ve onu da beraberinde alıp Medine'ye getirmesini emretmişti. Bu Ümmü Habibe'nin iman noktasında göstermiş olduğu bağlılığın bir ödülü olmuştur. Bu olay tahminen hicretin 8. yılında vuku bulmuştur.⁵² Evlilik haberini duyan Ebu Süfyan memnuniyetini şöyle ifade etmiştir:⁵³ “Bu erkeği beyinde bir yumrukla devirmek mümkün değil.” Hz. Muhammed bu izdivaç sayesinde Haşimilerle ezeli husumet içinde olan Ümeyyeoğulları ile sıhrî bağlar kurmuş ve Mekke'nin reisi Ebu Süfyan'ın da damadı olmuştur. Hicri 59. yılda vefat etmiştir.⁵⁴ Resulullah ile evlendiğinde 30 yaşındadır. Peygamberimizin yaşı ise 60 civarındadır. Dört yıla yakın beraberlikleri olmuştur.

I.IV.XI. Meymune binti Haris

Peygamberimizin amcası Abbas'ın baldızıdır. Aynı zamanda Halid b. Velid ve İbn Abbas'ın teyzesidir. İslamiyet'ten kısa süre önce Mesud b. Amr es-Sakafi ile evlendi. Bir süre sonra ondan ayrıldı. Daha sonra Ebu Ruhm b. Abdu'l-uzza adındaki biriyle evlendi. O da bir süre sonra vefat edince dul kaldı.⁵⁵

Resulullah hicri 7. yılda Umre için Mekke'ye gittiğinde Meymune binti Haris ile nikâhlandı. O sırada Meymune 36 yaşında idi. Bu evliliğin iki sebebi vardır. Birincisi; Meymune'nin sekiz kız kardeşi çeşitli kabilelerin ileri gelen kişileriyle evlenmişlerdi. İkincisi ise Resulullah'ın Mekke ile arasındaki ilişkilerinde bir yumuşama ve uzlaşma meydana getirmek için olmuştur. Kendisi Mekke'ye Hudeybiye Antlaşması'nın kendisine vermiş olduğu haktan dolayı orada bulunuyordu. Antlaşmaya göre şehri üç gecedan sonra terk etmesi gerekiyordu. Müslümanların burada kalacaklarını tahmin eden Mekkeliler şehri tamamen boşaltmışlardı. Üç günün ardından Mekkeliler bir elçi göndererek artık şehri boşaltıp gitmelerini istedi. Resulullah da elçiye şunları söyledi: “Şayet bizim burada fazla kalmamıza müsaade etsen sana ne zararı olur? Şu anda yeni nikâhlanmış bulunuyorum. Büyük bir düğün tertipleyeceğim, sizi de davet ediyorum.” Meymune'nin vefat tarihinde ihtilaf olmakla beraber 671 yılında vefat ettiği yaygın bir rivayettir.⁵⁶

⁵² Hamidullah, *İslam Peygamberi* C. II, s. 685.

⁵³ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 199.

⁵⁴ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 200.

⁵⁵ Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 220-221.

⁵⁶ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 687.

I.IV.XII. Hz. Mariye

Mısırlı olup Hristiyan bir hanımdır. Bazı yazarların Belirttiğine göre o Kıpt soyundandı. Kız kardeşinin verdiği bilgiye göre ise İran asıllı idi. Resulullah, hicri 7. yılda Mısır'daki "Koptların Büyük Başkanı" na İslam'a davet için bir mektup yazmıştı. Resulullah'ın bu mektubuna karşılık olarak mektup yazan Mısır başkanı birçok hediye ile birlikte bu köle kadını da hediye olarak göndermişti. Resulullah, bu hediyeleri kabul etmiş ve İslam'ı seçen Mariye ile evlenmiştir. Resulullah'ın Mariye'den İbrahim adında bir oğlu olmuştur. Fakat İbrahim küçük yaşta iken vefat etmiştir.⁵⁷

I.IV.XIII. Hz. Reyhane

Medine'deki Yahudi kabilelerinden biri olan Beni Kurayzalı bir hanımdır. Hicretin 5. yılında Kurayza kabilesi ile yapılan savaşın sonunda O, ganimet olarak Hz. Muhammed'in hissesine düşmüştür. Bir sürelik tereddütün ardından İslam ile müşerref olmuştur. Bunun üzerine Hz. Muhammed ona evlilik teklifinde bulunmuş ve böylece hür bir kadın statüsünü elde edeceğini ifade etmiştir. Ancak o şu cevabı vermiştir: "Beni nikâhın altına almaktansa cariyen olarak muhafaza et. Zira hür Müslüman kadınlar gibi başıma örtü ve yüzüme peçe takmak istemediğim için cariyeye kadın olarak kalmak isterim." Peygamberimiz onun bu teklifine rıza göstermiş, Medine'nin içine bile gelmeyip eski evinde kalmıştır. Resûlullah Veda Haccı'ndan döndükten sonra hicri 10. yılda vefat etmiştir.⁵⁸

Hz. Peygamber, on iki hanımını bir arada nikâhı altında bulundurmıştır. Vefatı esnasında ise nikâhı altında dokuz hanımı vardı. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber'in hanımlarının müminlerin anneleri oldukları zikredilmektedir. Bu sebepten ötürü müminlerin Hz. Peygamber'in ölümünden sonra onun eşleriyle asla evlenemeyecekleri hükmünü getirilmiştir.⁵⁹

⁵⁷ Mustafa Sadık Vicdani, *Peygamberimiz Niçin Çok Evlendi*, Bedir Yay., İstanbul, 1998, s. 50.

⁵⁸ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 690-691.

⁵⁹ Sarıçam, *Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı*, s. 288.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HZ. SAFİYE’NİN HZ. PEYGAMBER İLE EVLENMEDEN ÖNCEKİ HAYATI

1.1. Hz. Safiye’nin Çocukluk ve Gençlik Dönemi

1.1.1. Hz. Safiye’nin Nesebi

Hz. Safiye miladi 610 yılında Medine’de dünyaya geldi. Babası o dönemde Medine’de bulunan üç Yahudi kabilesinden biri olan Beni Nadir’in reisi Huyey b. Ahtab’dır. Kaynaklarda geçtiği şekliyle soyu şöyledir: “Safiye binti Huyey b. Ahtab b. San’a b. Sa’lebe b. Ubeyd b. Kâ’b b. Ebî Habîb b. El-Hazrec b. Ebi Habib b. En-Nadir b. En-Nehham b. Yenhüm.”⁶⁰ Hz. Musa’nın kardeşi Harun b. İmran’ın soyundan olan Lavey b. Yakub’un torunudur.⁶¹ Annesi ise diğer bir Yahudi kabilesi Benî Kureyza’ya mensup olan Berre binti Samuel’dır.⁶² Yani Hz. Safiye hem anne hem de baba tarafından Yahudi soyundan gelmektedir. Hamidullah’ın eserindeki bilgiye göre asıl adı Zeynep’tir.⁶³ Araplar arasında ganimet paylaştırılırken lider veya hükümdarın hissesine düşen ganimet malının en iyi kısmına “Safiyy” deniliyordu. Hz. Safiye’de Hayber savaşında Hz. Peygamber’in hissesine düşen kısım olduğu için kendisine “Safiye” denilmiştir.

1.1.2. Hz. Safiye’nin Çocukluğu ve Gençliği

Hz. Safiye’nin çocukluğu ve gençliği hakkında incelediğimiz kaynaklarda; Ziya Kazıcı’nın “Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri”, Muhammed Hamidullah’ın “İslam Peygamberi”, İbrahim Sarıçam’ın “Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı” İbn Sad “Tabakat”, İbn Kesir “el-Bidaye ve-nihaye”, İbn Esir “Üsdü-l Ğabe fî Ma’rifeti’s

⁶⁰ Sabuncu Ömer, “Hz. Peygamber’in Hanımı Hz. Safiye’nin Hayatı ve Kişiliği”, *İstem Dergisi*, Sayı 28, 2016, s. 312-313.

⁶¹ İbnü’l Esir, *Üsdü’-Ğabe fî Ma’rifeti’s-Sahabe*, C. VII, Kahire, 1970, s. 168; İbn Sa’d, *Tabakat*, C. X, s. 116; Stephen and Nandy Ronart, *CEAL (Concice Encyclopaedia of Arab Civiliz.)*, Amsterdam, 1959, s. 457; el-Bûti, *Fıkhu’s Sire*, s. 347-349; Yücel, İrfan, *Peygamberimizin Hayatı*, DİB Yay., Ankara, 1998; Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 198; Mevlana Şibli Numani, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, C. II, s. 671; Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 686; Sarıçam, *Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı*, s. 233; Şehabeddin Ahmed b. Abdulvehhab Nuveyri, *Nihayet’ül Arab*, s. 186-187; Shorter Encyclopaedia of İslam, Leiden E. J. Brill, 1953.

⁶² Apak, Adem, “Müminlerin Annesi Hz. Safiye”, *Diyanet Aylık Dergi*, Temmuz, 2011, Sayı 247, s. 62; Kazıcı, *Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 29; Sabuncu Ömer, “Hz. Peygamber’in Hanımı Hz. Safiye’nin Hayatı ve Kişiliği”, *İstem Dergisi*, Sayı 28, 2016, s. 312-313.

⁶³ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, s. 686.

Sahabe” gibi temel kaynaklarda aydınlatıcı bilgilere rastlayamadık. Bu nedenle yetiştiği çevrenin ve sosyal hayatın genel bir çerçevesinin ortaya konması, Hz. Safiye’nin çocukluk ve gençlik dönemini öğrenmede kolaylık sağlayacaktır.

Bi’set yılında doğmuş olan Hz. Safiye’nin çocukluk ve gençlik dönemi İslam’ın tebliğinin ve yayılışının ilk yıllarına rastlamaktadır. Safiye’nin hayatının ilerleyen dönemlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için hicret öncesi Medine’nin sosyal, kültürel ve dini yapısına bakmak faydalı olacaktır.

Hicretten önce Medine’de Kurayza, Kaynukâ ve Nadiroğulları’ndan oluşan Yahudi kabileleri ile kökenleri Güney Arabistan olan Evs ve Hazrec olmak üzere Arap kabileleri bulunuyordu. Bunlar yerleşik bir hayat yaşıyorlardı. Bu kabileler arasında zaman zaman savaşlar oluyordu. Savaşların yanı sıra bazen bir takım siyasi gayelerle birbirleriyle müttefik oldukları zamanlar da oluyordu. Arap kabilelerinin birbirlerine karşı Yahudi kabileleriyle işbirliği yapmaları da rastlanılan durumlar arasındaydı. Evs kabilesi, Kurayza ve Nadiroğulları ile Hazrec kabilesi de Benî Kaynuka ile ittifak kurmuştu.⁶⁴

Sosyal, kültürel ve ahlaki alanlarda kabile gelenekleri hâkimdi. Arap kabileleri ve Yahudiler birbirlerinden tamamen kopuk bir şekilde yaşamıyorlardı. Bu nedenle bu kabilelerin birbirlerinden etkilenmemeleri düşünülemezdi.⁶⁵

Medine’de yaşayan Arap kabilelerinin kadına bakışı, kadının toplumdaki yeri, burada bulunan Yahudilerin de kadına bakışını ve Hz. Safiye’nin yetiştiği çevrenin nasıl olduğunu ortaya koymaktadır. O dönemde toplumda birden fazla kadınla evlilik çok yaygındı. Vefat eden bir adamın ne hanımını ne kızı ne de küçük çocukları mirastan pay alabiliyordu. Mirası sadece ergenlik çağına girmiş, savaş anında savaşıacak yeterliliğe sahip eli silah tutan erkek çocukları bulunabiliyordu.⁶⁶ Bunun yanı sıra toplumun ileri gelen, soylu ailelerin kızları halk tabakasındaki erkeklerden daha seçkin bir konumda yer alabiliyorlardı.⁶⁷ Hz. Safiye ‘de Medine’nin ileri gelen Yahudi kabilelerinden Beni Nadir ve Beni Kurayza’dan olup, babası da bu kabilelerden Beni Nadir’in reisi idi. Onu bu bağlamda değerlendirdiğimizde Medine toplumunda kadının sosyal statüsünden daha farklı bir konumda olduğunu söyleyebiliriz. O, sıradan birisi değil, bir kabile reisinin

⁶⁴Sarıçam, Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı, s.129.

⁶⁵ Sarıçam, Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı, s.132.

⁶⁶ Sarıçam, Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı, s.132.

⁶⁷ Kotan, Sehal Deniz, *Medine Dönemi Sosyal Yaşantısında Kadının Konumu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s. 1.

kızıydı ve onun soyu Hz. Musa'ya dayanmaktaydı. Bu haliyle toplumdaki diğer kadınlardan daha ayrıcalıklıydı.

Hız. Peygamber Medine'ye hicret ettiğinde Safiye annemiz henüz küçük bir çocuk idi. Yahudilerin kendi kitaplarında böyle bir peygamberin geleceğinden haberdar olmasına rağmen onlar Allah'ın gönderdiği peygamberi kabul etmiyor; ona karşı kin ve düşmanlık besliyorlardı. Hız. Safiye bu durumla ilgili çocukluğunda yaşamış olduğu bir olayı şöyle anlatmaktadır:

“ Ben, babam ile amcam Ebû Yâsir'in en sevgili çocuğu idim. Onlarla karşılaştığımda diğer bütün çocuklarından önce benimle ilgilenirlerdi. Resûlullah Medine'ye geldikten sonra bunları bir düşünce aldı. Onların eve dönüşü, güneşin batıp karanlık çökmüş gibi bir hava getirdi. Eve gelirken sanki düşeceklermiş gibi yalpalayıp geldiler. Her zaman yaptığım gibi onları neşelendirmek istedim. Allah'a yemin ederim ki, üzüntülerinin çokluğundan yüzüme bile bakmadılar. Ancak Ebu Yâsir'in babama şöyle sorduğunu işittim:

“ O, o mudur? ”

Babam cevaben:

“ Evet, Allah'a yemin ederim ki odur.”

Bunun üzerine amcam:

“ Onu tanıyor ve sıfatlarını tespit edebiliyor musun? ”

Babam:

“ Evet” dedi.

Konuşmanın burasında amcam tekrar:

“ Ona karşı nefsinde ne hissediyorsun? ” diye sordu.

Babam cevap verip:

“ Allah'a yemin ederim ki, yaşadığım sürece ona karşı düşmanlık duyacağım” dedi.⁶⁸

Hız. Safiye'nin anlattığı bu olaya bakacak olursak, onun gençlik dönemi ailesinin İslam dinine karşı verdiği mücadele ile geçtiğini söyleyebiliriz.

Safiye annemizin bir erkek kardeşinin olduğu ve onun Kurayza Gazvesi'nde öldürüldüğü bilgisine rastlanıldı. Fakat onun ismine dair ya da hakkında ayrıntılı bir bilgiye ulaşılamadı.⁶⁹

⁶⁸ Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 294.

1.2. Hz. Safiye'nin Evlilikleri

1.2.1. Hz. Safiye'nin Sellam b. Mişkem el-Suradi ile Evliliği

Safiye annemiz evlilik çağına geldiğinde kendi kabilesi olan Benî Nadir'in ileri gelenlerinden Sellam b. Mişkem ile evlendi.⁷⁰ Fakat bir süre sonra ondan boşandı. Hz. Safiye'nin bu evliliği yaptığı sırada kaç yaşında olduğunu bilmemekteyiz. Bu evliliğin ne kadar sürdüğü ve neden boşandığına dair bir bilgiye İbn Sa'd "Tabakat", İbnü'l Esir'in "Üsdü-Ğabe" gibi temel kaynaklarda rastlayamadık.

1.2.2. Hz. Safiye'nin Kinane b. Übeyy el-Hakik ile Evliliği

Hz. Safiye ikinci evliliğini Hayber kalelerinden Kamus kalesi komutanı Kinane b. Rebi Ebi'l Hukayk ile yapmıştır.⁷¹ O, peygamberimiz Hayber'e gelmeden birkaç gün önce Kinane ile evlenmiştir. Kinane, onun için develer boğazlatıp, yahudilere ziyafet vermiştir ve Sülalim bölgesine gelin olarak götürmüştür.⁷² Hayber savaşında Kinane'nin öldürülmesiyle dul kalmıştır. Yani bu evlilik çok kısa sürmüştür. Başka bir rivayete göre ise Hz. Safiye'nin Kinane ile evliliği iki ay sürmüştür. Hz. Safiye bu sırada on yedi yaşındadır. Kinane ile kısa süren bu zaman zarfında mutlu bir evliliği olmamıştır.⁷³

Kinane b. Rebi Ebi'l Hukayk'ın öldürülme olayı şöyle vuku bulmuştur. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kinane, Kamus kalesinin komutanı idi ve burada yaşıyordu. Burası sağlam bir kale idi. O, zengin birisi olduğu için kendi adamları vardı. Savaş sırasında onunla birlikte bulunan Yahudiler kalenin kapılarını kapattılar ve uzun bir süre dışarı çıkamadılar. Hz. Peygamber burayı on dört gün boyunca kuşattı. Sonra buraya mancınıkla taş atmaya başladı ve Kinane b. Rebi Ebi'l Hukayk savaşçılarıyla Kamus kalesinin önüne çıktı, ok atmaya hazırlandı. Fakat elleri titremeye başlayınca savaşçılarına ok atmamalarını söyledi. Sonra Şemmah isimli bir Yahudi'yi barış yapmak için Hz. Peygambere gönderdi. Sahabeler Şemmah'ı Hz. Peygamber'e getirdi.

⁶⁹ Akdoğan, Leyla, *Huyey b. Ahtab*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2007, s. 18; Sabuncu, "Hz. Peygamber'in Hanımı Hz. Safiye'nin Hayatı ve Kişiliği", s. 313.

⁷⁰ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 279; Apak, "Müminlerin Annesi Hz. Safiye", s. 62; Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 200; Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 200; Temir, *Fatma, Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa(s.a.v.)*, s. 310; İbn Sa'd, *Tabakat*, C. X, s. 117; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; İbnü'l Esir, *Üsdü-l Ğabe*, C.VII, s. 168.

⁷¹ İbn İshak, *es-Siretün-Nebeviyye*, thk. Ahmed Ferit Mezidi, C. I, Beyrut, 2004, s. 284; Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 279; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; İbnü'l Esir, *Üsdü-l Ğabe*, C.VII, s.168;İbn Sa'd, *Tabakat*, C. X, s. 117.

⁷² Köksal, *İslam Tarihi*, C. VI, s. 98-100.

⁷³ Mohammed Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2011, s. 64.

Şemmah, Kinane b. Ebi'l Hukayk'ın söylediği şeyleri Hz. Peygamber'e ilettiler. Hz. Peygamber Şemmah'a: "Olur" buyurdu. Sonunda Kinane kaleden indi ve Hz. Peygamber ile sulh yaptı.

Hiz. Peygamber, Kinane ile anlaşma yaptıktan sonra ona Ben-i Nadir hazinesini sormuştur. Ben-i Nadir hazinesi, Kinane'ye büyüklerinden kalan bir hazinedir. Allah Resul'u ona hazineyi sorduğunda o, şöyle cevap vermişti: "Ey Ebu'l-Kasım! Biz onu savaş zamanında harcadık. Elimizde onlardan hiç birşey kalmadı. Savaş ve geçim o hazinenin hepsini silip süpürdü." dedi ve bu hazineyi peygamberimizden gizledi.⁷⁴ Hiz. Peygamber: "Geçen zamana göre harcanan mal çok fazla. Eğer bu hazine sizin yanınızda bulunursa Allah ve Resulu'nun sizin hakkınızda verdiği eman sizden kalksın mı?" diye sormuş, onlar: "Evet kalksın." demişlerdir. Hiz. Peygamber: "Eğer sakladığınız bir şey tespit edersem kanlarınızı dökmeyi helal ederim. Çocuklarınız ve mallarınız bana helal olur. Size vermiş olduğum eman ve himaye de kalkmış olur." diye buyurunca Kinane de: "Olur." demişti. Hiz. Peygamber onların bu sözlerine Hiz. Ebubekir, Hiz. Ömer, Hiz. Ali ve Zübeyr b. Avvam ile Yahudilerden on kişiyi şahit tuttu. Yahudilerden bir adam Kinane'nin yanına gidip ona gizlice şunları söylemişti. "Muhammed'in senden istediği şey senin yanında ise veya onun hakkında bir şey biliyorsan ona bildir ki; kanını kurtarabilesin. Yoksa vallahi o bunu bulmaya muvaffak olacaktır." Buna rağmen Kinane ısrarla inkar etmeye devam etmiştir.⁷⁵ Bunun üzerine Hiz. Peygamber Sa'lebe b. Sellam b. Ebi'l Hukayk'a hazinenin nerede olduğunu sormuş, Sa'lebe: "Bilmiyorum fakat ben Kinane'nin her sabah (eliyle işaret ederek) şu harabede dolaştığını görüyordum. Eğer bir şey saklamışsa buradadır." diyerek gördüklerini Hiz. Peygamber'e anlatmıştır.⁷⁶ Hiz. Peygamber Netah Kalesi'nin fethine başladığı zaman Kinane b. Ebi'l Hukayk hazineyi deve tulumu ile Ketibe Kalesi'ne götürüp geceleyin kimsenin göremeyeceği bir çukura gömmüş ve üzerini toprakla kapatmıştı.⁷⁷ Her sabah hazinenin yerini görmek için o harabeye gidiyordu. Sa'lebe de onu her sabah orada görüyordu. Bunun üzerine Hiz. Peygamber, Sa'lebe ile Zübeyr b. Avvam ve Müslümanlardan iki kişiyi o harabeye gönderdi. Onlar harabeyi kazdıklarında hazinenin bir kısmını orada bulup ortaya çıkardılar. Bir başka rivayette ise Allah, Hiz.

⁷⁴ Belazuri, *Fütûhû-l Bıldan*, Çev. Ugan, Zakir Kadiri, C. I, s.47; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, Kahire, ty, s. 365.

⁷⁵ Hanif Haidary, *Sebeb ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 62.

⁷⁶ Belazuri, *Fütûhû-l Bıldan*, C. I, s. 42.

⁷⁷ Cumali, Sait, *Nisa'un- Nebi*, Beyrut, 1998, s. 116.

Peygamber'e hazinenin yerini göstermiştir.⁷⁸ Hz. Peygamber Kinane'den hazinenin geri kalan kısmının nerede olduğunu sordu. Kinane bunu söylemek istemedi. Bunun üzerine Resulullah, Zübeyr b. Avvam'a: " Bütün hazineyi buluncaya kadar ona işkence yap." diye emretti. Zübeyr b. Avvam Kinane'nin göğsüne vurarak, hazinenin yerini söyletmeye çalıştı. Fakat o söylemedi. Zübeyr onun işkenceden ölmesinden korktu. Sonra Hz. Peygamber ensardan bir adamı çağırıp ona: " Şu tarlaya doğru git. Sağında ve solunda bulunan hurma ağaçlarına bak. Orada göreceğin yüksek hurma ağacının dibinde bulacağın şeyleri çıkar ve bana getir." diye buyurdu. Adam Hz. Peygamber'in dediklerini yaptı. Hazinenin geri kalanını bulup çıkararak Hz. Peygamber'e teslim etti.⁷⁹ Sonra da Kinane'yi Muhammed b. Mesleme'ye verdi. O da kardeşi Mahmud b. Mesleme'nin öldürülmesinin kisası olarak onun boynunu vurdu.⁸⁰ Çocuklarını da aldılar.⁸¹ İbn Kesir'e göre ise iki oğlu ve diğer bazı kişilerle birlikte boyunları vurularak öldürüldüler.⁸²

Hz. Peygamber, Kinane b. Ebi'l Hukayk'ın ve halkının canlarını bağışladığı halde Kinane, hazinenin yerini gizleyip yalan söyleyerek Hayber savaşında öldürülmüştür.

⁷⁸ Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 63.

⁷⁹ İbn Sa'd, *Tabakat*, C. II, s. 112.

⁸⁰ Cumali, *Nisa'un- Nebi*, s. 116; Kılış, Ali Celaledin, *Hazreti Muhammed (a.s)'in Hayatı Eşsiz Ahlak ve Faziletleri*, Kalkan Matbaacılık, Ankara 2011, s. 455-464.

⁸¹ Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 63.

⁸² İbn Kesir, *el-Bidaye ve-Nihaye*, C. IV, s. 119.

İKİNCİ BÖLÜM

2. HZ.SAFİYE’NİN HZ. PEYGAMBER İLE EVLİLİK HAYATI

2.1. HZ. SAFİYE’NİN HZ. MUHAMMED İLE TANIŞMASI

2.1.1. Hayber Savaşı

Hicretin altıncı yılı, Hz. Peygamber’in evinde beklenmedik olayların olduğu bir yıldır. Bu yıl içinde Peygamberimiz, Hz. Cüveyriye validemiz ile evlenmişti. Diğer bir hanımı olan Hz. Aişe annemize ise iftira atılmıştı. Yine bu sene içinde Hudeybiye’de Mekkeli müşriklerle anlaşma imzalanmıştı.

Hz. Peygamber, Hendek Savaşı’nda aralarındaki anlaşmayı ihlal ederek kendisini arkadan vurmaya teşebbüs eden Ben-i Kurayza Yahudilerini Medine’den çıkartarak Yahudilerle olan sorununu kökünden halletmişti. Fakat daha önceki Yahudiler ile Medine çevresinden sürülen Yahudiler, Şam yolu üzerinde bulunan Hayber kalelerinde bir araya gelerek Müslümanların ticaret yollarını tehdit ettiğinden dolayı o bölgeyi güvenli hale getirmek gerekiyordu. Hudeybiye dönüşünde nazil olan Fetih suresindeki:

“ Gerçekten Allah, ağacın altında seninle bey’atleştikleri zaman o müminlerden razı oldu. Ve onların kalplerinde olanı bildi. Üzerlerine manevi kuvvetini indirerek onlara yakın bir fetih vaat etti. Ve alacakları bir çok ganimetlerle onları mükafatlandırdı. Allah, Galib, Kâdir ve Hakîm’dir. Allah size alacağınız birçok ganimetler de vaat etti. Şimdilik bunu size acele olarak tahsis etti. İnsanların ellerini de sizden çekti ki, bu siz müminlere Allah’ın kudretine delil ve ibret olsun ve Allah sizi doğru yola hidayet eylesin.”⁸³ ayetlerinde bahsedilen ganimetler ve fetihlerin Hayber’e işaret ettiği bildirilmektedir.⁸⁴ Çünkü Hudeybiye Anlaşması’nın “Kureyş dışında kalan diğer kabileler, iki taraftan istediklerinin himayesine girmekte ve anlaşma yapmakta serbest olacaklar. İki taraf birbiriyle on yıl savaşımayacak.”⁸⁵ maddeleri Peygamberimizin Hayber’e hazırlık aşamasında elini güçlendiren maddeler olmuştur. Böylelikle Mekkeliler tarafsız kalmış, Yahudiler ile müttefik olamamıştır. Arap kabileleri de istedikleri tarafı seçmişlerdir.

⁸³ Fetih, 18/20.

⁸⁴ İbn Kesir, *el-Bidaye ve-Nihaye*., C. IV, s.183; Şevki Dayf, *Muhammed’ün Hatem’ül Mürselin*, Kahire, 2000, s. 298.

⁸⁵ Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. I, s. 257-258.

Hız. Peygamber sürekli olarak sözlerinde durmayan, anlaşmalarına uygun davranmayan bu Yahudilerin neden oldukları tehlikenin bertaraf edilmesi gerektiğini düşünerek Hudeybiye'den döndükten kısa bir süre sonra Hayber üzerine yürümek için hazırlıklara başladı.

Hazırlıklar bitince (Safer- Rebiulevvel, 7/8 Haziran- Temmuz 628) de Hayber'e doğru yola çıktı. Hız. Peygamber'in Medine'de ne kadar kaldığı ve ne zaman Hayber Gazvesi'ne çıktığı hususunda İslam tarihçileri arasında görüş birliği olmayıp, bu konuda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bazıları, Hız. Peygamber'in Hudeybiye'den Medine'ye döndükten sonra Medine'de bir ay kalıp sonra Hayber'e hareket ettiğini söylerken,⁸⁶ bazıları Hız. Peygamber'in hicri altıncı yılda,⁸⁷ diğer bir kısmı ise hicri yedinci yılda⁸⁸ Hayber üzerine yürüdüğünü belirtmişlerdir. Bu farklı rivayetleri nakledecek olursak şunları söyleyebiliriz.

Abdurrahman b. Ebi Leyla'nın rivayetine göre Hayber Savaşı Hudeybiye'den yirmi gün sonra hicri altıncı yılda Zilhicce ayında olmuştur.⁸⁹

Vakîdî ise kendi üstatlarından naklederek Hız. Peygamber'in Hudeybiye'den döndükten sonra Medine'de on beş geçirdikten sonra Hayber Seferi'ne çıktığını söylemiştir.⁹⁰

İbn İshak bu vakti kesin bir şekilde belirleyerek şöyle demiştir. “ Resulullah Efendimiz Hudeybiye barışını yapıp Medine-i Münevvere'ye döndükten sonra Zilhicce ayı ile Muharrem ayının bir kısmını Medine'de geçirdi. Sonra Muharrem ayının sonlarında sefere çıktı.” İbn Hişam da aynı rivayeti zikretmiştir.⁹¹

İbn Sa'd ve diğer bazı tarihçiler ise Cemaziyülevvel (7 Eylül 628) ayı üzerinde durarak diğerlerinden farklı bir tarih zikretmektedirler.⁹²

Taberi, Muharrem (7 Haziran 628) ayının sonunda Hız. Peygamber'in sefere çıktığını söylemiştir.⁹³

⁸⁶ Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 230.

⁸⁷ Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s.16.

⁸⁸ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 355; Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 280; Dayf, *Muhammed'in Hatem'ül Mürselin*, s. 299.

⁸⁹ Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, çev. Keskin, Mehmet, C. III, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1997, s. 360-370.

⁹⁰ Vakidi, *Kitâbü'l-Meğazi*, Thk. Abbas Şerbini, Kahire, 1948, s. 312., Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 16.,

⁹¹ İbn Hişam, *es-Siretün-Nebeviyye*, C.III, s. 332; Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, C. III, s. 360-370.

⁹² İbn Sa'd, *Tabakat*, C. II, s. 106., Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 16.

İbnü'l Esir'e göre, Hz. Peygamber Hudeybiye'den dönünce Zilhicce ayı ile Muharrem ayının birkaç günü Medine'de kaldıktan sonra Hayber'e çıkmıştır.⁹⁴

Bütün bu rivayetlere baktığımız zaman çoğunluğun görüşüne göre Hz. Peygamber Hudeybiye'den döndükten sonra Zilhicce'nin bir kısmını ve Muharrem ayını Medine'de geçirmiştir.⁹⁵ Bu süre içinde Hayber üzerine yürümek için hazırlıklara başlamış, hazırlıklarını bitirince de Safer-Rebiulevvel 7 Haziran-Temmuz 628'de Hayber'e doğru yola çıkmıştır diyebiliriz.

Hayber Savaşı'nın tarihi ile ilgili kanaatimizi ortaya koyduktan sonra Hayber'in bulunduğu konuma baktığımız zaman Şam yolu üzerinde Medine'nin kuzeyinde ve Medine'den yaklaşık 150⁹⁶ ya da 180 km. uzaklıkta bulunan bir yerdir. Başka bir kaynakta ise Medine'den 8 beridlik yani 48 millik- üç günlük uzaklıkta bir şehir olduğu bildirilmektedir.⁹⁷

Hayber Savaşı'nın nedenlerine gelince de onları şöyle sıralayabiliriz:

1- Savaşın birinci sebebi Medine'de Beni Nadir Yahudileri ile Hz. Peygamber arasında bir anlaşma olduğu halde Müslümanlara karşı düşmanca tavırlar sergilemeleriydi. Bir defasında Hz. Peygamber'e suikast hazırlayarak, ona dam üzerinden kaya yuvarlayarak, Onu öldürmeye teşebbüs etmişlerdi. Bundan dolayı hicri dördüncü yılda Hz. Peygamber onları yurtlarından çıkarıp sürmüştü. Sürgün edilmeleri sonucunda, onların bir kısmı Şam'a, bir kısmı da Hayber'e gitmişti.

2- Savaşın ikinci nedeni, Hayber'de yaşayan zengin Yahudiler ile o bölgeye yerleşen Beni Nadir'in işbirliği yapması ve o bölgede yaşayan Yahudilerin lideri olarak, onları her fırsatta İslam'a karşı kışkırtmalarıydı. Sadece Hayber'de olan Yahudileri değil, etraftaki kabileleri de tek tek dolaşıp, Hz. Peygamber'e karşı olan düşmanlığı arttırıyorlardı. Beni Nadir Yahudileri'nin reisleri olan Hz. Safiye'nin babası, Huyey b. Ahtab ile ikinci kocası olan Kinane b. Ebi'l Hukayk ve Sellam b. Ebi'l Hukayk, Vailoğullarından ise Hevze b. Kays ile Ebu Amir ve başkalarıyla beraber toplam 10-20 kişi Hayber'den Medine'ye Kureyş müşrikleriyle ve onlara bağlı kabilelerle anlaşma

⁹³ Ebu Cafer Muhammed b. Cerir'üt-Taberi, *Tarihi Taberi*, çev.. Gürtunca, M. Faruk, C. III, Sağlam Yayınları, İstanbul, trz., s. 231-236.

⁹⁴ İbnü'l-Esir, *El Kamil Fi't-Tarih Tercümesi*, C. II, s. 202-207; Hanif Haidary, *Sebeb ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 17.

⁹⁵ Ferit, Ahmet, *Fıkhü's Sire Resulullah'ın Hayatından İmani Dersler*, çev. Varol, Ahmet, Guraba Yay., İstanbul, 2003.

⁹⁶ Berki, Ali Himmet, Keskiöğlu, Osman, *Hatemi'l-Enbiya Hazreti Muhammed ve Hayatı*, DİB Yayınları, Ankara, 2006, s. 343.

⁹⁷ Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 238; Hanif Haidary, *Sebeb ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 17.

yaparak onları peygamberimizle savaş yapma konusunda kışkırtmışlardı. Onlara: “Sizin dininiz Muhammed’in dininden daha hayırlıdır.” diyerek onlarla anlaşmışlardı.

3- Savaşın son sebebine gelince Hendek Savaşı’nda almış oldukları yenilgi idi. Bu yenilgi Hayber Yahudilerini Müslümanlara karşı daha çok öfkelenmişti. Bunun acısını çıkarmak için büyük bir ordu hazırlayarak Müslümanlarla savaşma kararı aldılar.⁹⁸

Hendek Savaşı’nda öldürülen Hz. Safiye’nin babası ve Yahudilerin lideri Huyey b. Ahtab’ın yerine Ebû Râfi’ Sellam b. Ebi’l Hukayk getirilmişti. Ebû Râfi’, büyük bir tüccar ve nüfuz sahibi birisiydi. Bu nedenle Hayber’de bulunan Yahudiler ona gidip durumu anlatarak onun bu konuda ne düşündüğünü sormuşlardı. O ise onlara şöyle cevap vermişti. “Muhammed bizim üzerimize yürümeden biz bütün Hayber, Teymâ, Fedek ve Vâdi’l Kurâ Yahudileri hep beraber onların üzerine yürüelim. Hayber Yahudileri bu görüşü kabul ettiler. Hayber Yahudileri’nin komşusu ve müttefiki olan Gatafan kabilesi ile de anlaştılar.⁹⁹ Gatafanlılar, Hayber hurmalıklarının o yılki hasadının yarısına karşılık dört bin kişilik bir ordu göndereceklerine söz verdiler. Böylece Hayberli Yahudiler; Teymâ, Fedek ve Vâdi’l Kurâ’ya gidip onlarla ve Mekkeli müşriklerle beraber, Müslümanlara karşı büyük bir saldırı hazırlığına başladılar. Hz. Peygamber bunu duyunca Abdullah b. Atik’i Hayber’e gönderdi. Abdullah b. Atik, Ebu Rafi’ Sellam b. Ebi’l Hukayk’ı Hayber kalelerinden birinde uyurken öldürdü.¹⁰⁰

Ebu Rafi’ Sellam b. Ebi’l Hukayk’dan sonra Yahudiler Useyr b. Rezzam’ı başkan seçtiler. Useyr, Yahudi kabilelerini toplayarak bir konuşma yaptı ve şöyle dedi. “Benden öncekilerin Muhammed’e karşı planları, başvurdıkları savaş yöntemleri yanlıştı. İşin doğrusu bizzat Muhammed’in idare merkezine saldırmaktır. Ben bunu tercih ediyorum.” Resûlullah bu söylentileri duyunca Abdullah b. Revaha’yı durumu incelemek için Hayber’e gönderdi. Abdullah b. Revaha başkanlığında bir heyet Hayber’e gitti. Söylentilerin doğru olduğunu öğrenen Peygamberimiz, Hayber reisi Useyr b. Rezzam’ı buraya vali olarak tayin etmeyi düşünüyordu. Peygamberimiz bu teklifini Useyr b. Rezzam’a iletmek için otuz kişilik bir heyetle ikinci kez Abdullah b. Revaha’yı Hayber’e gönderdi. Useyr, önce bu teklife sıcak baktı. Hatta otuz kişilik

⁹⁸ Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 20.

⁹⁹ Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 239; İbn Hazm, *Cevâmiu’s-Sire*, s. 203-205., Berki- Keskioğlu, *Hatemü’l-Enbiya Hazreti Muhammed ve Hayatı*, s. 343.

¹⁰⁰ Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 21; Mevlana Şibli Numani, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, C. I, s. 310-311.

Yahudi heyetiyle birlikte Medine'ye doğru hareket etti. Ancak yolda bu düşüncesinden caydı. İslam heyeti ise Medine'ye geri döndü.¹⁰¹

Bu olaydan sonra Hayber, Müslümanlar için en büyük tehlike ve düşman olmuştur. Bu arada Medine'de yaşayan münafıklar ise Medine'deki Müslümanlar ile ilgili haberleri Yahudilere gönderip "Müslümanlar size saldıramaz, sizi yenemez" diyerek onları cesaretlendirmişlerdir.¹⁰²

Böylece Yahudiler harp hazırlığına başladılar. Yahudilerin reisi Gatafan ve Fezare gibi Arap kabileleri ile görüşerek onların desteğini almaya çalışmışlardır.¹⁰³ Bu kabileleri kışkırtarak Medine topraklarına saldırmalarına neden oldular. Medine'de yakaladıkları Ebu Zerr el-Gifari'nin (r.a.) oğlunu şehit ettiler. Ayrıca Hz. Peygamber'in develeri ile beraber ele geçirdikleri bütün hayvanları gasp ettiler. Müslümanlar, onların peşine düşüncü aldıkları malları bırakarak kaçtılar. Yaşanılan bu gelişmeler, Hayber üzerine bir sefer yapılmasını kaçınılmaz hale getirdi.¹⁰⁴

Diğer bir önemli husus ise; Hayberli Yahudiler ile Mekkeli müşrikler arasında Müslümanlara karşı yapılan anlaşma idi. Bu anlaşma şöyleydi. Eğer Hz. Peygamber Hayber Yahudileri üzerine saldırırsa, Mekkeli müşrikler de Medine üzerine saldıracak; eğer Hz. Peygamber Mekkeli müşriklere saldırırsa, Hayberli Yahudiler de Medine üzerine saldıracaktı. Hz. Peygamber, Hudeybiye Anlaşması ile bu tehlikeyi ortadan kaldırmıştı. Peygamberimiz Hudeybiye'den Medine'ye döndükten sonra Müslümanlara Hayber'in fethi için hazırlıklara başlanmasını emretti.¹⁰⁵

Peygamberimizin şimdiye kadar yaptığı savaşlar, savunma savaşı idi. Bu ise Müslüman olmayanların, İslam vatandaşı olmalarına rağmen kendi tebaasıyla yapılan ilk savaş idi. Ayrıca devlet tarzının yani idari sistemin temelini atıldığı ilk olaydır.

İslam ordusu yola çıkmadan önce Medine'deki Yahudi kalıntılarından bazıları da Müslümanları tahrik etmeye, vadesi gelmemiş borçlarını geri istemeye başladılar. Bunun üzerine Peygamberimiz, hicri yedinci yılın Muharrem ayında¹⁰⁶ Medine'den Hayber'e doğru hareket etti. Ordu bin dört yüzü piyade ve iki yüzü süvari olmak üzere

¹⁰¹ Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 230.

¹⁰² Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 230.

¹⁰³ Apak, "Müminlerin Annesi Hz. Safiye", s. 63.

¹⁰⁴ İbn Sa'd, Tabakat., C. II, s. 112.

¹⁰⁵ Hanif Haidary, Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi, s. 24.

¹⁰⁶ Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 230; Hizmetli, İslam Tarihi, s. 355; Ebu Cafer Muhammed b. Cerir'üt-Taberi, Tarihi Taberi, C. III, s. 231-236; Kazıcı, Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri, s. 280; Ülkü, Hayati, Başlangıçtan Günümüze Kadar İslam Tarihi, Çile Yayınları, İstanbul, 1979, s. 179-182.

toplam bin altı yüz askerden oluşmakta idi.¹⁰⁷ Müslümanların sayısı ile ilgili farklı kaynaklarda farklı rakamlar da zikredilmektedir. Bazı kaynaklarda ordunun iki bin kişi olduğu¹⁰⁸ bazılarında ise bin beş yüz¹⁰⁹ ve iki yüzü atlı, bin altı yüzü yaya olmak üzere bin sekiz yüz kişilik¹¹⁰ bir askeri birlikle Hz. Peygamber'in yola çıktığı nakledilmektedir. Fakat çoğunluğun görüşü, ordunun bin altı yüz kişi olduğu yönündedir. Bu sayıya Habeşistan'dan gelen muhacirler ve sonradan orduya dahil olan Devsliler dahil değildir.¹¹¹

Hayber Gazvesi'ne sadece erkekler değil Müslüman sahabe kadınlar da katılmışlardır. Bu gazveye katılan kadınlar, askerlerin yeme içme ihtiyaçlarını karşılama, yaralanan askerleri tedavi etme, yeme içme ve güçleri yettiği kadarıyla Müslümanlara her alanda yardım etmek için katılmışlardır. Hayber Savaşı'na katılan kadın sayısı yirmidir.¹¹²

Hız. Peygamber, savaş hazırlıkları sırasında komutanları, sancak ve parolayı da belirlemiştir. Bu savaşta Hız. Peygamber, her kabileye ayrı ayrı sancaklar vermiştir. Sancaklar beyaz, bayraklar ise siyah renktedir. Hız. Peygamber, bu savaşa Hız. Aişe'nin cübbesinden yapılmış büyük bir sancakla gelmiştir. Bu sancağa da "Ukab" ismini vermişlerdir.¹¹³

İslam ordusunun yolculuğu, yola çıkış günüyle birlikte toplam dört gün sürmüştür. Peygamberimiz Hayber'i gördüğünde sahabeleri durdurarak; Allah'ın yardım ve zafer nasip etmesini dileyerek dua etmiştir¹¹⁴.

Gece Hayber'e gelen Hız. Peygamber, saldırı için sabah olmasını bekledi. Çünkü O, gece baskın yapmayı savaş prensibine uygun bir tavır bulmuyordu.¹¹⁵ Sabah olduğunda tarlalarına gitmek için kazma kürekleriyle evlerinden çıkan Yahudiler İslam ordusunu karşılarında gördüklerinde hemen kalelerine geri döndüler. Yahudiler her gece İslam ordusunun gelişini telaşla bekliyorlardı. Fakat o gece derin bir uykuya dalmış,

¹⁰⁷Berki-Keskioğlu,*Hatemü'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 345;Kazıcı,*HızMuhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 281; Hanif Haidary,*Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 28.

¹⁰⁸ Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 355.

¹⁰⁹ Apak, "Müminlerin Annesi Hız. Safiye", s. 63.

¹¹⁰ Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hız. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 240.

¹¹¹ Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 230; Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 28.

¹¹² Hanif Haidary,*Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*,s. 28; Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 281.

¹¹³ Hanif Haidary,*Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*,s. 30.

¹¹⁴ Hanif Haidary,*Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*,s. 36.

¹¹⁵ Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 281;Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 230.,

horozları bile ötmemişti. Sabah peygamberimizi ve ordusunu karşılarında gören Yahudiler, “İşte Muhammed ve Hamîs* (Askerleri)” diye bağırmışlardır. Hz. Peygamber ise, “Allahu Ekber! Hayber harap oldu. Biz düşman sahasına inersek, uyarılanların sabahı ne kötü olur” diye buyurmuştur.¹¹⁶

Peygamberimiz, İslam ordusunun karargâhını ilk olarak Netat bölgesinin yakınına kurdu. Bu bölgede sadece karşılıklı olarak ok atışları yapıldı. Bu bölgenin şartlarının zorlu olması nedeniyle İslam ordusu daha sonra Reci bölgesine indi. Bu sayede Gatafanlılar ile Hayberliler arasındaki işbirliği engellenmiş olacaktı.¹¹⁷ Resûlullah’ın bu hareketi münafık olan Abdullah b. Übey b. Selül tarafından Yahudilere haber verildi. Abdullah b. Übey b. Selül, “Muhammed size doğru geliyor. Tedbirinizi alınız. Mallarınızı kalelerinize doldurunuz. Onunla çarpışmak için kalelerinizden dışarı çıkarsınız. Ondan hiç korkmayın. Çünkü sizin hazırlığınız da sayınız da ondan çoktur. Onun cemaati hem az hem de silahsızdır. Silahları olsa da pek azdır” diyerek onları cesaretlendirdi.¹¹⁸

Yahudiler Sellam b. Mişkem’in yanına varıp ne yapmaları gerektiğini sordular. Sellam b. Mişkem onlara: “Ölmek esir olmaktan daha iyidir. Eğer işe sarılmazsanız Ben-i Kurayza’nın başına gelen sizin de başınıza gelir” diyerek onları savaşmaya teşvik etti.¹¹⁹ Ancak Yahudiler Hz. Peygamber ile nerede savaşacakları konusunda ihtilaf etmişlerdi. Haris Ebu Zeynep adındaki bir Yahudi, karargâhları Hayber kaleleri dışında kurup, Hz. Peygamber ile kalelerin dışında savaşmayı teklif etti. Fakat Yahudiler bunu kabul etmedi. Bunun üzerine mallarını ve çocuklarını Ketibe kalesine, erzaklarını Sab ve Naim kalelerine götürdüler. Savaşmaya gücü yetenler de Netat kalesinde toplandılar.¹²⁰ Sellam b. Mişkem hasta olmasına rağmen bu kaleye geldi ve kısa bir süre sonra da burada öldü.¹²¹

Hz. Peygamber savaşa Naim kalesinden başlamıştır. Savaşın birinci gününde havanın çok sıcak oluşundan ve savaşmaktan yorulan Mahmud b. Mesleme Naim

¹¹⁶ Kazıcı, *Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 281; el-Bûti, *Fıkhu’s Siyre*, s. 347-349.

* **Hamîs:** Ordu ve büyük askeri birlik demektir. Cahiliye döneminde de orduya Hamîs deniliyordu. Hamîs denilmesinin nedeni ise ordu veya askeri birliklerin şu beş kısımdan oluşmasındandır. Öncü, artıcı, orta, sağ ve sol yan birlikler.

¹¹⁷ Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 240; Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, C. III, s. 361; Berki-Keskioğlu, *Hatemü’l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 346; İbn Hazm, *Cevamiu’s-Sire*, s. 203-205.

¹¹⁸ Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 30.

¹¹⁹ Kazıcı, *Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 281.

¹²⁰ Hanif Haidary, *Sebepler ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 37; Mevlana Şibli Numani, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, C. I, s. 312-313.

¹²¹ Berki-Keskioğlu, *Hatemü’l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 347.

kalesinin dibinde kalede savaşçıların olmadığını zannederek gölgelenmek için oturmuş, bunu fırsat bilen Merhab isimli Yahudi ¹²² başka bir rivayete göre de Kinane b. Ebi'l Hukayk¹²³ Mahmud b. Mesleme'nin başına taş yuvarladı. Mahmud b. Mesleme, Merhab'ın öldürüldüğü gün vefat etti. Savaşın birinci gününde Müslümanlardan yaralananların sayısı elliye ulaştı.¹²⁴ Fakat daha sonra Naim kalesi ele geçirildi. Naim kalesinden sonra diğer kaleler de ele geçirilmeye başlandı.

Ertesi gün sabah olunca Müslümanlar Sa'b b. Muaz Kalesi'ni fethettiler. Burası Hayber'in yiyecek ve azık açısından en zengin kalesi idi. Bu kalelerin fethinin ardından Peygamberimiz Şikk'a yöneldi. Burada bulunan kaleleri de fethetti.¹²⁵

Hayber kalelerinin birer birer ele geçirilmelerinin ardından Müslümanlar adım adım zafere yaklaşıyorlardı. Bunun üzerine Yahudiler Ketibe kalesine sığındılar. Müslümanların burayı da ele geçirmesinden sonra Yahudiler, yanlarına sadece elbiseleri ile birer yük zahire almak şartıyla Hayber'den çıkıp gitmeyi kabul ederek barış yapıp teslim oldular. Ancak Hz. Peygamber, onların tamamen buradan çıkıp gitmelerini istiyordu. Fakat onlar:

“Biz burayı terk ettikten sonra bu araziyi işlemek için ücretli adamlar çalıştırmaya ihtiyaç duyacaksınız. Bu işi biz yapalım, karşılık olarak ne verirsiniz rıza gösteririz” diye ricada bulunmaya başladılar. Resûlullah da onların bu ricalarını geri çevirmedi. Böylece Arabistan yarımadasında bulunan verimli arazilerden biri Müslümanların kontrolüne geçmiş oldu. Hayber arazisi Beytü'l-mâl'e tahsis edildi. Bu bölgenin halkı da araziden elde ettikleri mahsulün yarısı karşılığında o bölgede kaldılar. Bu uygulama Hz. Ömer'in hilafetine kadar bu şekilde devam etti.¹²⁶ Hayber savaşında, Müslümanlardan on beş şehit, Yahudilerden de doksan üç ölü vardı.¹²⁷

Hz. Ali'nin büyük bir başarı gösterdiği bu savaş, Müslümanların da psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmelerini sağlamıştır. Bununla beraber birçok ganimet elde edilmiştir. Hiç kimsenin ganimetten bir pay almaması gerektiğini bildiren Hz. Peygamber, “Bir iğneyi bile saklayan cehennemliktir” buyurdu. Aynı şekilde

¹²² Hanif Haidary, *Sebeup ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 39.

¹²³ Berki-Keskioğlu, *Hatemü'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 347; Mevlana Şibli Numani, *Son Peygamber Hz. Muhammed*; C. I, s.312-313; Taberi, *Tarihi Taberi*, C.III, s. 231-236.

¹²⁴ Hanif Haidary, *Sebeup ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 39.

¹²⁵ Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, C. III, s. 364; İmam Zehebi, *Tarihi'l-İslam*, trc. Can, Muzaffer, C. IV, yrz., trz., s. 66-76.

¹²⁶ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 282., Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 355; Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 233; el-Bûti, *Fıkhu's-Sire*, s. 347-349.

¹²⁷ Kazıcı, *Ziya, Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 282; Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 231; Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 241.

Hayberlilerin de hiçbir şeylerini gizleyip saklamamalarını aksi takdirde anlaşmanın bozulmuş olacağını söyledi.

Bu sefer esnasında meydana gelen önemli olaylardan biri de Resûlullah'ın zehirlenerek öldürülmeye çalışılmasıdır. Hayber'in fethinden sonra Hz. Peygamber birkaç gün burada kaldı. Yahudi kabile reislerinden Hâris'in kızı Zeyneb, Hz. Peygamber'e bir suikast düzenledi.¹²⁸ Ona bir ziyafet düzenleyerek kızartılmış koyun ikram etti. Fakat bu yemek zehirliydi. Çünkü Zeynep onu pişirirken içerisine zehir katmıştı. Hatta bu kadın Hz. Peygamber'in koyunun neresini yemeyi sevdiğini soruşturmuş, but kısmını sevdiğini öğrenince de o kısma daha fazla zehir koymuştu. Allah Resûlu, ashtan bazı kişilerle beraber onu yemek üzere sofraya oturdu. Yemekten bir lokma alıp çiğneyen peygamberimiz onu hemen ağzından çıkararak "Bu kemik, bana zehirli olduğunu söylüyor" diyerek ashabının yememesini söyledi. Ancak daha önce bir lokma alan Bişr b. Berra b. Mârur, onu yutmuştu. Bunun üzerine Zeyneb çağrılarak durum kendisine soruldu. Zeyneb de yaptığı şeyi inkâr etmedi ve şöyle dedi. "Şayet kendisi peygamber ise ondan haberdar olur, değilse ölür gider bizde ondan kurtuluruz diye düşündüm. Ve anladım ki gerçekten peygambermişsin. "Hz. Peygamber eti az çiğnediği için etin zehirli olması onu pek etkilemedi. Fakat Bişr b. Berra b. Mârur hastalanıp öldü. Hz. Peygamber tarafından serbest bırakılan Zeynep, yaptığı şeyin karşılığında kısas olarak Bişr'in yakınları tarafından idam edildi.¹²⁹

Hz. Peygamber'in ölüm hastalığına yakalandığı ve artık bu fani dünyadan ayrılık vakti yaklaştığı zaman kendisini ziyarete gelen Bişr'in annesine,

"Ey Ümmü Bişr, işte bu vakitler, oğlunla birlikte Hayber'de yediğim lokmadan dolayı kalbimin damarının söküldüğünü hissettiğim andır" diyordu. Bu zehirlenmeden dolayı Müslümanlar, Hz. Peygamber'i şehit olarak vefat etmiş kabul ederler.¹³⁰

Bu gazve sonunda Müslümanlar, siyasi ve ekonomik açıdan büyük bir nüfuz kazanmıştır. Hicaz bölgesinin bu zengin yerinin fethedilmesi Müslümanlara büyük

¹²⁸ Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 243; Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 355; Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 233; el-Bûti, *Fıkhu's-Siyre*, s. 347-349; Berki-Keskioğlu, *Hatemü'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 350; Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 93-96.

¹²⁹ Mevlana Şibli Numani, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, C. I, s. 312-313., Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 93-96; İbn Hazm, *Cevami'i-Sire*, s. 203-205; Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 243; Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 355., Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, s. 233; el-Bûti, *Fıkhu's-Siyre*, s. 347-349; Berki-Keskioğlu, *Hatemü'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 350; Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 93-96.

¹³⁰ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 284.

miktarda ganimet kazandırmıştır. Müslümanların iktisadi gücü artmış, elde edilen topraklar sayesinde daha sonraki dönemlerde de Müslümanlar bu arazilerden faydalanmışlardır.¹³¹

2.1.2. Hayber Savaşı'nın Sonunda Esirlerin Durumu

Hayber kaleleri teker teker fethedilerek Müslümanların egemenliği altına girmişti. Bu arada çok şiddetli çarpışmalar olmuştur. Yahudiler'den birçok kişi ölmüştür. Sağ kalanlar ise Müslümanlar tarafından esir edilmiştir. Bu esirler kalelerden birinde toplanmıştır. Kamus kalesinde bulunanlar da esirlerin arasına getirildiler. Bu esirler arasında Yahudi kabilelerinden biri olan Ben-i Nadir'in reisinin kızı Safiye'de vardı.¹³² O amcasının kızıyla¹³³ birlikte Hz. Bilâl tarafından alınıp Peygamberimizin huzuruna getirilmişti.

Hz. Peygamber bütün savaşlarında olduğu gibi bu savaşta da esirlerine kötü muamelede bulunmamıştır. Onlara karşı yumuşak ve kibar davranmıştır. Peygamberimizin bu durumla ilgili şu hadisi bu duruma örnektir. “ Herhangi bir adamın yanında bir cariye bulunur da kendisi ona ilim öğretir ve öğrenimini güzel yapar, onu terbiye eder, terbiyesini güzel yapar, sonra da onu azat eder ve onunla evlenirse o kimse için iki ecir vardır” demek suretiyle zayıf, kimsesiz ve ihtiyaç içinde olanlara yardımı, ilahi bir ecir ve sevaba nail olmanın sebebi olarak göstermiştir.¹³⁴

Hz. Safiye, esir alınıp peygamberimizin huzuruna götürüldüğünde Resûlullah'ın ona karşı yumuşak bir şekilde davrandığı ve onu tamamen serbest bıraktığı olayı bilinen bir husustur. Bu da Peygamberimizin söz ve fiillerinin uyumlu olduğunu gösteren bir durumdur.

Safiye, Hz. Peygamber'in karşısına getirildiğinde ona, “Eğer Müslüman olursan seninle evlenmek istiyorum. Yahudi olarak kalmak istiyorsan seni hürriyetine kavuşturup kavminin yanına dönmeni sağlayabilirim” dedi. Hz. Peygamber savaşta esir

¹³¹ Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 92.

¹³² Kandehlevi- Metin, *Sahabeler Tarihi*, Kazıcı, Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri, s. 284; Apak, “Müminlerin Annesi Hz. Safiye”, s. 64; Abdulaziz eş-Sennavi, *Nisau's-Sahibe (Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Temir, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (sav)*, s. 243; Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 200; Sarıçam, Hz. Peygamber ve Evrensel Mesajı, s.290; Hizmetli, *İslam Tarihi*, s. 356; Berki-Keskioğlu, *Hatemi'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 350; Hamidullah, *İslam Peygamberi*, C. II, s. 686; Suruç, *Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı*, C. II, s. 407; İbn Hazm, *Cevamiu's-Sires*, s. 203-205.

¹³³ İbn Hazm, *Cevamiu's-Sire*, s. 203-205; Kazıcı, Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri, s. 285.

¹³⁴ Kazıcı, Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri, s. 285.

düşmüş bir kimseyi, o günün şartlarında cariyeye olarak alabilirdi. Fakat o böyle yapmadı. Düşkün bir kimseye nasıl davranılması gerekiyorsa ona öyle davrandı. Onu eski inançları üzere kalıp kalmama noktasında serbest bırakması, bir taraftan inanç özgürlüğüne verdiği değer, diğer taraftan da esirlere karşı uyguladığı merhameti göstermesi bakımından önemlidir. Hz. Peygamber'in bu sorusu üzerine Safiye, "Ey Allah'ın Resûlü, sen beni İslam'a davet etmeden önce ben zaten İslam'ı arzuluyordum. Seni de tasdik etmiştim. Artık Yahudiler arasında ne babam ne kardeşim ne de başka bir akrabam var. Beni muhayyer bıraktın. Benim için Allah ve Resûlü, azat olmaktan ve kavmime dönmekten daha sevimlidir" dedi.¹³⁵

Hz. Bilâl, Safiye ve amcasının kızını Peygamberimizin huzuruna getirirken savaş meydanından geçerek getirdi. Savaş meydanında birçok erkek cesedi vardı. Bu cesetleri gören esir kadınlar ağlayıp feryat ediyorlardı. Bununla da kalmayan bu insanlar kendilerini yerlere atıyorlardı. Doğal olarak Hz. Safiye'de diğerleri gibiydi. Hz. Peygamber onları bu durumda (kendi kavminden olan erkeklerin cesetlerinin yanından yürüterek) yanına getiren Bilâl-i Habeşî'ye, "Ey Bilâl kalbinden merhamet sökülüp alındı mı? Bunları erkeklerinin cesetlerinin üzerinden yürüyerek getiriyorsun" diyerek onu azarlamış ve onun bu davranışından memnun kalmadığını göstermiştir.¹³⁶ Eğer Peygamberimiz merhametsiz birisi olsaydı kendisine düşmanlık eden bu kavmin insanlarına böyle ince davranmazdı. Buradan da anlaşıldığı üzere o, Hayber esirlerine karşı iyi muamelede bulunmuştur.

2.2. Hz. Safiye'nin Hz. Peygamber ile Geçen Hayatı

2.2.1. Hz. Safiye'nin Hz. Muhammed ile Evlenmesi

Hz. Peygamber, kendisiyle yaptıkları anlaşmayı bozan Yahudi kabilelerini Medine'den teker teker çıkarmıştır. Bunlardan biri de Beni Nadir kabilesidir. Medine'den çıkarılan bu Yahudi kabilesi Hayber'e yerleşmişti. Bunlar içinde Hz. Safiye'nin babası olan Huyey b. Ahtab ile akrabaları da vardı. Bunlar Beni Nadir Yahudileri'nin mal mülk ve şan şeref bakımından ileri gelen liderleri durumunda idiler.

¹³⁵ İbn Sa'd, *Tabakat*, C. VII, s. 123; Cumali, *Nisa'un- Nebi*, s. 117; Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 101-102.

¹³⁶ İbn İshak, *es-Siretü-Nebeviyye*, C. I, s. 285; Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 285, Kutub, *Zevcatü'l Enbiya ve Ümmühatu'l Müminin*, Kahire, 2004, s. 166; Muhammed Ebu Zehra *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, C. III, s. 385; Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 98-100; Hanif Haidary, *Sebeb ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 65; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 366.

Daha önce de belirtildiği gibi Safiye annemizin burada başından bir evlilik geçmiştir. Kinane b. Ebi'l Hukayk ile evlenmiştir. Hz. Safiye evlendiği günün gecesinde kocası Kinane b. Ebi'l Hukayk'a gördüğü rüyayı anlatır. O, rüyasında Medine'den doğan bir ay ve bu ayın gelip kendi kucağına girdiğini görür. Rüyasını dinleyen Kinane b. Ebi'l Hukayk “ Sen Medine kralının kocan olmasını mı istiyorsun?” diyerek ona şiddetli bir tokat atar. Bu tokatın izi daha sonra bizzat Hz. Peygamber tarafından görülecek ve Safiye'ye bunun nedeni sorulacaktır.¹³⁷

Bilindiği gibi Hz. Peygamber siyasi bir maksatla kabile ve kavimlerin reislerinin kızları ile evleniyordu. Bu yönüyle onlarla akrabalık bağı kurup, onların kalplerini İslam'a ısındırmaya amaçlıyordu. Hz. Safiye ile yapılan evlilik de bu kabilden yapılmış bir evliliktir. Bu durumu sadece bu açıdan değil de şöyle değerlendirebiliriz. Hz. Peygamber esir düşmüş olan bir kabile reisinin kızına evlilik teklif ederek, onu şerefletirmiş ve hak ettiği konumu tekrar elde etmesini de amaçlamıştır. Bu sayede Hz. Safiye eski itibarını elde etmiştir.

Hz. Peygamber'in Hz. Safiye ile evliliği hakkında iki farklı rivayet vardır. Şimdi bu rivayetleri verip onun nasıl esir alınıp, Hz. Peygamber'in onunla nasıl ve hangi şartlarda evlendiğini Buhari'de bulunan iki hadis ile anlatmaya çalışacağız.

Abdülaziz b. Süheyb, Enes b. Malik'ten şöyle rivayet eder: Resûlullah Hayber gazasına çıkmıştı. Sabah namazını hava daha karanlık iken Hayber'in yanı başında kıldık. Peygamber (hayvanına) bindi. Ebu Talha da bindi. Ben Ebu Talha'nın tergisinde idim. Allah'ın Peygamber'i Hayber'in sokağına doğru sürdü. Benim dizim, Allah elçisinin uyluğuna dokunuyordu. Sonra izarını uyluğundan sıyırdı. Hatta öyle ki Allah elçisinin uyluğunun beyazlığı hâla gözümün önündedir. Şehre girdiğinde “Allahu Ekber, harab oldu Hayber. Biz bir kavmin yurduna girdik mi inzar edilmiş (korkutulmuş olanların) hali yaman olur” dedi. Bunu üç kere tekrarladi. Enes b. Malik diyor ki, Hayberliler, sabah vakti işlerinin başına gitmek üzere çıkınca: “İşte Muhammed” dediler. Abdülaziz'in bazılarından rivayetine göre de “İşte Muhammed İşte ordu” dediler.

¹³⁷ İbn İshak, *Siretün Nebeviyye*, C. I, s. 285; Kutub, *Zevcatü'l Enbiya ve Ümmühatu'l Müminin*, s. 166; Kılış, *Hazreti Muhamme (a.s)'nin HayatıEşsizAhlak ve Faziletleri*, s. 474-476; *Siret Ansiklopedisi*, Hazırlayan, Afzalurrahman, Safiye Mad., C. II, s. 190-193; Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, C. III, s. 386., Cumali, *Nisa'un- Nebi*, s. 117., İmam Zehebi, *Tarihu'l İslam Trc. Muzaffer Can*, C. IV, 72-82; Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 100-102; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 368.

Enes diyor ki, biz, Hayber'i zorla yani harp yapmak suretiyle ele geçirdik. Harp esirleri toplandı. Derken Dihye gelip, "Ey Allah'ın elçisi, bana esirlerden bir cariye ver" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber "Git cariye al" dedi. Dihye, Safiye binti Huyey'i aldı.¹³⁸ Bir adam Hz. Peygamber'e gelerek, "Ey Allah'ın elçisi! Dihye'ye Ben-i Kurayza ile Beni Nadir'in hanımefendi olan Safiye binti Huyey'i mi verdin? Halbuki o senden başkasına münasip olmaz" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, "Onları çağırın" buyurdu. Biraz sonra Dihye Safiye'yi getirdi. Hz. Peygamber ona baktı ve Dihye'ye, "Esirlerden başka bir cariye al" dedi.¹³⁹

Enes diyor ki, Peygamber Safiye'yi azat etti ve onunla evlendi. Hz. Safiye'nin amcasının kızını ise Dihye'ye verdi.¹⁴⁰ Sabit, Enes'e hitaben, "Ya Eba Hamza, Peygamber, Safiye'ye mehir olarak ne verdi?" diye sordu. Bu soruya cevaben Enes:

"Safiye'nin nefsinin, onu azat etti ve onunla evlendi" dedi.¹⁴¹

Yolda iken Hz. Peygamber Ümmü Süleym'e: "Arkadaşın Safiye'nin yanına git. Onun saçını, başını tara" buyurdu ve orada Safiye ile evlenmek istedi. Ümmü Süleym, Hz. Safiye'yi peygamberimiz için hazırladığı anı şöyle anlatır: "Yanımızda ne çadır, ne de siperlenecek duvar dibi vardı. İki elbise alıp, onları bir ağacın üzerine gererek kapattım. Safiye'nin saçını, başını orada taradım ve kendisine koku sürdüm." Böylece Ümmü Süleym, Hz. Peygamber için Safiye'yi hazırlayarak, gece olunca da Peygamber'e teslim ederek evlenmeleri için baş başa bıraktı. Ümmü Sinan el-Eslemiyeye de Hz. Peygamber'in Hz. Safiye ile evlendiği sırada kendisinin de orada bulunduğunu, onu Ümmü Süleym ile beraber tarayıp kokuladıklarını, onun süslendiği zaman gayet güzelleştğini, o geceki kadar da güzel bir koku koklamamış olduklarını ve Safiye'yi hazırladıktan sonra peygamberimizin geldiğini ve ona doğru vardığını, yapılmış olan tavsiyeye uyarak Hz. Safiye'nin Hz. Peygamber için ayağa kalktığını ve o sırada

¹³⁸ Abdulgani Abdurrahman Muhammed, *Zevcatü'n Nebiyy Muhahammed (s.a.v.) ve Hikmet'ü Teaddud*, s. 57; Kutub, *Zevcatü'lEnbiya ve Ümmühatu'lMüminin*, s. 165- 166; Akgül, Saliha, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 200; Berki-Keskioğlu, *Hatemü'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 350; İmam Zehebi, *Tarihu'l İslam*, C. IV, 72-82., Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 65; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141.

¹³⁹ Buhari, Salat, 241., Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Kılış, *Hazreti Muhammed (a.s)'nin Hayatı Eşsiz Ahlak ve Faziletleri*, s. 474-476; Apak, "Müminlerin Annesi Hz. Safiye", s. 64., Berki-Keskioğlu, *Hatemü'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 350; Ferit, Ahmet, *Fıkhu's Sire Resulullah'ın Hayatından İmani Dersler*, Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 98-100; Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 65; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141.

¹⁴⁰ Hanif Haidary, *Sebep ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 65.

¹⁴¹ Apak, "Müminlerin Annesi Hz. Safiye", s. 64; el-Büti, *Fıkhu's-Siyre*, s. 347-349; Ferit, Ahmet, *Fıkhu's Sire Resulullah'ın Hayatından İmani Dersler*; İmam Zehebi, *Tarihu'l İslam*, C. IV, 72-82.

yanlarından ayrılıp onları baş başa bıraktıklarını bildirir.¹⁴² Artık Hz. Peygamber, Hz. Safiye ile evlenip onun kocası olmuştu. Gene Ümmü Süleym'in anlattığına göre sabah olunca erkenden Hz. Safiye'nin yanına gidip arkadaşlarıyla ona guslettirdiler. Kendisinin Hz. Peygamber'den hoşnut olduğunu ve bütün gece uyumayıp onunla konuştuğunu öğrendiler. Hz. Peygamber: “Kimde bir şey varsa onu getirsin” diyerek bir yaygı yaydı. Bu emir üzerine ashaptan birisi yanında bulunan fazla un kavurmasını, bir başka biri de keş peyniri (çökelek) getirdi.¹⁴³ Kimileri hurma, kimileri de yağ getirmeye başladı. Râvi Abdülaziz, Enes'in seviki de saydığını zannediyor. Dedi ki:” Oradaki cemaat, hays yemeği yaptı. İşte Resûlullah'ın düğün yemeği bu idi. ¹⁴⁴ Peygamberimiz de onlarla birlikte oturup düğün yemeği yedi.¹⁴⁵

Nakledeceğimiz ikinci haber yine Buharî'den Cihad ve Siyer babında zikredilen bir hadistir. Bu hadis bize biraz daha ayrıntılı bilgi vermektedir.

Yakub, Amr'dan o da Enes b. Malik'ten şöyle rivayet etti:

Hz. Peygamber Ebu Talha'ya, “Benim için oğlan çocuklarınızdan bir çocuk tayin et de Hayber'e varıp dönünceye kadar (Hayber'e çıkıp varıncaya kadar) bana hizmet etsin” dedi. Bunun üzerine Ebû Talha beni hayvanın arkasına bindirerek çıkardı. Ben ergenlik çağına erişmiş bir çocuktum. Artık konakladığı zaman Resûlullah'a hizmet ediyordum. Ben ondan birçok kere, “Allah'ım, gamdan, hüzünden, acizlikten, korkaklıktan, borç ağırlığından ve adamların birbirini öldürmelerinden sana sığınıyorum” derken işittim. Sonra Hayber'e geldik. Allah ona kaleyi açınca Huyey b. Ahtab'ın kızı Safiye'nin güzelliği kendisine anlatıldı. Safiye yeni gelin olmuştu. Kocası da öldürülmüştü. Resûlullah Safiye'yi kendisi için ayırdı.¹⁴⁶ Ve Safiye ile yola çıktı. Nihayet “ Seddu's-Sahba” denilen yere ulaştık. Safiye orada hayızdan temizlendi. Bundan sonra Resûlullah onunla evlendi. Sonra küçük bir sofrada hurma, yağ ve keşten yapılan hays yemeği yaptı. Bundan sonra Resûlullah:

“ Etrafındaki insanlara bildir yemeğe gelsinler” dedi. İşte bu Allah'ın elçisinin Safiye ile evlenmesinin düğün yemeği idi. Bu yemekten sonra Medine'ye doğru yola çıktık.

¹⁴² Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 140-141; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 367.

¹⁴³ Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 140-141.

¹⁴⁴ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 288-289; Buhari, *Salat*, 241.

¹⁴⁵ Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 140-141, İbn Sa'd, *Tabakat*, C. VIII, s. 120-129; Buhari, *Salat*, 241.

¹⁴⁶ Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, C. III, s. 385.

Enes diyor ki bu sırada ben Resûlullah'ı gördüm. O Safiye'yi kendi arkasında bir aba ile örtüyordu. Sonra Allah elçisi, kendi binek devesinin yanında oturuyor, kendi dizini koyuyor, Safiye de ayağını Resûlullah'ın dizi üzerine koyarak deveye biniyordu.¹⁴⁷ Yürüdük. Nihayet Medine'ye yaklaştığımızda Resûlullah Uhud Dağı'na baktı.

“ Bu bizi seven bir dağdır. Biz de onu severiz” dedi. Sonra da Medine'ye bakarak şöyle dua etti. “ Allah'ım, Medine'nin iki kara taşlığı arasındaki sahayı, İbrahim'in haram kıldığı gibi haram kılıyorum. Ya Rabb, sen Medineliler'e müdd ve sa'larında (ölçeklerinde) bereket ver”¹⁴⁸

Öyle anlaşıyor ki, başlangıçta Müslümanlar, Hz. Peygamber'in Safiye ile olan evliliğinin mahiyetini tam anlayamamışlardır. Zira o, onu cariye olarak mı aldı, yoksa azat edip onunla evlendi mi? Bu konuda bazılarının bilgileri tam kesinlik kazanmamış görünmektedir. Çünkü Humeyd, Enes b. Malik'ten onun şöyle dediğini rivayet etmektedir. “ Peygamber Hayberle Medine arasında üç gece ikamet edip Hz. Safiye ile evlendi. Ben de Müslümanları düğün yemeğine davet ettim. Bunda ekmek ve et yoktu.¹⁴⁹ Doğrusu bunda ziyafetle ilgili fazla bir şey de yoktu. Yalnız Allah'ın elçisi, Bilâl'e sofralar yaymasını emretmişti. Sofralar yayıldığında üzerlerine hurma, akt ve yağ bırakıldı. Yemek esnasında Müslümanlar kendi aralarında, “O müminlerin annelerinden biri midir? Yoksa Resûlullah'ın sağ elinin sahip olduğu bir cariye midir?” dediler. Bunun üzerine bazıları,“Eğer Resûlullah onu örterse o, müminlerin annelerinden birisidir. Eğer örtmezse, o Resûlullah'ın sağ elinin sahip olduğu bir cariyesidir” dediler.

Resûlullah, hareket etmeye kalkışınca bineğinin arkasına onun için bir taht kurdu. Ön tarafına da perde çekti.¹⁵⁰

Hz. Peygamber'in, Hz. Safiye ile evliliği hakkındaki hadisleri verdikten sonra İbn Hişam'ın naklettiği bir rivayeti de buraya almamız gerekiyor. Çünkü hem konu ile ilgili ilk hadis hem de İbn Hişam'ın rivayeti birbiri ile örtüşmektedirler. İbn Hişam'a göre Hayber kaleleri teker teker ele geçirilirken birçok esir alındı. Bunlar arasında Safiye de vardı. Hz. Peygamber onu ganimet taksimi yapılmadan önce kendisi için aldı.

¹⁴⁷ Hanif Haidary, *Sebeb ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi*, s. 66; Buhari, *Cihad ve Siyer*, 73.

¹⁴⁸ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 290; Buhari, *Cihad ve Siyer*, 73.

¹⁴⁹ Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, C. III, s. 386; İmam Zehebi, *Tarihu'l-İslam*, C. IV, 72-82.

¹⁵⁰ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 291; Buhari, *Tecridi Sarih*, 1612; İmam Zehebi, *Tarihu'l-İslam*, C. IV, 72-82.

Derken Dihye gelip Safiye'yi Hz. Peygamber'den istedi. Fakat Hz. Peygamber ona Safiye'nin amcasının kızını verdi.¹⁵¹

Hz. Peygamber, Safiye'yi, savaşın vermiş olduğu korku ve endişenin geçtiğine kanaat getirdikten sonra onu yanına alıp Hayber'den altı mil uzaklıktaki bir yere geldi. O daha önceden Safiye annemizle orada gerdeğe girmek istemiş; fakat Safiye tarafından reddedilmişti. Bu davranış Hz. Peygamber'e ağır gelmesine rağmen bu hareketinden dolayı Safiye'ye bir şey dememişti. Hayber'den epey uzaklaşıp Sehba denilen yere geldiklerinde Hz. Peygamber Safiye'nin gerdeğe girmek istediğini anladı. Ümmü Süleym onu süslemiş, ve güzel kokular sürmüştür. Gözleri kamaştırıyordu. Hatta bu sebeple Ümmü Sinan el-Eslemiyeye kadınlar arasında ondan daha göz kamaştıran birinin olmadığını söylemiştir.¹⁵²

Hz. Safiye süslenip hazırlandıktan sonra daha önce çektiği sıkıntı ve üzüntü yok oldu. Kamus kalesinden esir olarak çıkartıldığı ve diğer esirlerle birlikte Hz. Peygamber'in huzuruna getirildiği anı unutmuş gibiydi. Gerdekten sonra düğün yemeği verilmişti. Hz. Peygamber, Hz. Safiye'nin Hayber'den altı mil uzaklıktaki hareketini unutmamıştı. Ona niçin böyle davrandığını sormuş, o da Kinane ile evlendiği gece gördüğü rüyayı anlatarak, Kinane'nin bu yüzden kendisine tokat attığını ve bu izin hala geçmediğini söylemiştir. Resûlullah bu rüyaya sevinmişti. Fakat kafasındaki soru işareti tam olarak yok olmamıştı. Bu yüzden ilk sorusunu tekrarladı.

“ Birinci kez gerdeğe girmekten kaçınmana sebep neydi?” Safiye de ona şu cevabı vermişti:

“ Yahudilere yakın olmamız nedeniyle onların sana bir zarar vermelerinden korktum.”¹⁵³ Gerçekten de Hz. Safiye bu korkusunda haklı idi. Çünkü Yahudilerin böyle bir durumda nasıl davranacağını çok iyi biliyordu. Ayrıca Sellam b. Mişkem'in karısı Zeyneb'in Hz. Peygamber ve Müslümanlara zehirli koyun eti ikram ederek öldürmeye çalıştığını da biliyordu. Bütün bu veriler bir araya gelince Yahudilerin şu veya bu şekilde Hz. Peygamber'e zarar vermelerinden korkmuştu. Bu korku sadece onu değil, daha sonra sahabe efendilerimizden birini de kaplayacaktır. Bu ensârdan biri olan Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd idi. Resûlullah'ın Hz. Safiye ile gerdeğe girdiği çadırın etrafında bütün gece uyumayarak elinde kılıcı ile nöbet tutmuştu. Durumdan haberdar

¹⁵¹ İbn Hişam, *Siretü'n-Nebeviyye*, C. III, s. 179; Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 291.

¹⁵² Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 292; Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 140-141; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 367.

¹⁵³ Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 140-141.

olmayan Hz. Muhammed, sabahleyin Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd'i bu şekilde görünce ona ne yaptığını sormuş o da, “Ey Allah’ın elçisi bu kadından dolayı senin için korktum. Sen onun babasını, kardeşini, kocasını ve kavmini öldürdün. O küfür dönemine henüz çok yakındır. Daha yeni Müslüman olmuştur. Ondan sana bir zarar gelmesinden korktum” dedi.¹⁵⁴ Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd’in bu sözlerini duyan Hz. Peygamber, güldü ve arkasından Ebu Eyyûb’a şöyle dua etti. “Allah’ım! Beni koruyarak gecelediği gibi, sen de Ebu Eyyûb’u koru!”¹⁵⁵

Görüldüğü gibi Hz. Peygamber’in hayatı hakkında korkan sadece Hz. Safiye değil, başkaları da vardı. Hatta bu insanlar Hz. Safiye’den Peygamberimize bir kötülük gelmesinden korkuyorlardı. Hz. Safiye’nin verdiği cevaplar üzerine Hz. Peygamber’in kalbindeki şüphe yok oldu, kalbi mutmain oldu.

2.2.2. Hz. Safiye’nin Hz. Muhammed ile Münasebetleri

2.2.2.1. Hz. Safiye’nin Ev Hayatı

Hz. Peygamber ile yeni evlenmiş olan Hz. Safiye Medine’ye gitmek üzere yola çıktılar. Medine’ye yaklaştıklarında Hz. Peygamber, Uhud ve Medine ile ilgili iltifatta bulunmuştu. Tam bu esnada Hz. Peygamber ve Safiye’nin beraber binmiş oldukları devenin ayağı sürçtü ve ikisi birden deveden düştü.¹⁵⁶ Bu esnada Medine kadınları da görünmüşlerdi. Allah’ın elçisi bu yeni gelini hanımlarının yanına götürmek istemiyordu. Onun için Safiye annemizi ashabından Hârise b. Numan’nın evine götürdü. Medineli kadınlar Hz. Safiye’nin Medine’ye gelişini birbirlerine haber veriyorlardı. Bu kadınların bir kısmı o eve gelerek onu ziyaret ediyorlardı. Resûlullah, hanımı Aişe’nin etrafına bakınarak evden çıktığını gördü. Fark ettirmeden onu izlemeye başladı. Hz. Aişe, Hârise b. Numan’nın evine geldi. Hz. Peygamber, çıkıncaya kadar onu bekledi. Hz. Aişe dışarı çıktığında Resûlullah onun elbisesinden tutarak yeni gelini nasıl bulduğunu sordu. O da cevap olarak şöyle dedi, “Bir Yahudi kadını buldum. Onu Yahudilerin içine gönder” diyerek tepkisini ortaya koydu. Bunun üzerine Hz. Peygamber böyle

¹⁵⁴Berki-Keskioğlu, *Hatemü'l-Enbiya Hazreti Muhammed*, s. 351.

¹⁵⁵İbn Hişam, *Siretü'n-Nebeviyye*, C. III, s. 350;

Kutub, *Zevcatü'l-Enbiya ve Ümmühatu'l-Müminin*, s. 167; Köksal, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. VI, s. 140-141; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe (Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 369.

¹⁵⁶Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 295.

söylememesi gerektiğini, zira onun İslam ile müşerref olup samimi bir Müslüman olduğunu söyledi.¹⁵⁷

Hız. Aişe, başka bir şey söylemeden yeni gelin hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için merakla bekleyen Hız. Hafsa'nın yanına gitti. Hız. Hafsa, merakla olup biteni, nasıl birisi olduğunu sordu. Hız. Aişe onun güzel bir kadın olduğunu söyledi. Hatta o, Hız. Aişe'nin gördüğünden daha da güzeldi.

Hız. Safiye bir müddet sonra Hız. Peygamber'in evlerinden birine taşındı. Burada Hız. Safiye'ye karşı Peygamber'imizin diğer hanımları kıskançlık göstermeye başladılar. Hatta kaynaklar, başta Hız. Aişe ve Hız. Hafsa olmak üzere Hız. Peygamber'in diğer hanımlarının onun soyu hakkında ileri geri konuştuklarını, kendilerinin Hız. Peygamber'e daha yakın olduklarını, onunsu bir Yahudi olduğunu söyledikleri ve Hız. Safiye'nin bu gibi sözlerden dolayı üzüntü duyduğunu belirtmektedir.

Öyle anlaşıyor ki dışlama, kabullenmeme kabilinden davranışlar, hayatın her döneminde olmuştur. Nitekim bir sefer esnasında Hız. Peygamber'in yanında Safiye binti Huyey ile Zeynep binti Cahş bulunuyorlardı. Hız. Safiye'nin devesi sakatlanınca Hız. Peygamber yanında fazla devesi bulunan Zeyneb'e, "Safiye'nin devesi sakatlandı. Ona (bir başka rivayette kız kardeşine) bir deve versen" deyince, Hız. Zeyneb ona, "Ben mi bu Yahudiye deve vereceğim?" cevabını vermişti. Bu sözler üzerine Hız. Peygamber öfkelenerek ondan yüz çevirmişti. İki veya üç ay ona yaklaşmaz olmuştu. Bir rivayete göre de Resûlullah Zilhicce, Muharrem ve Safer ayının bir kısmında, Zeynep'in söylemiş olduğu sözden dolayı onu yatağında yalnız bıraktı. Sonra onun yanına tekrar uğramaya başladı.¹⁵⁸

Hız. Peygamber'in hanımları iki gruba ayrılmışlardı. Hız. Safiye'nin bu gruplardan birini seçmesi gerekiyordu. Bu durum Peygamber'in evine taşındığı zaman kendisini zora soktu. O, iki grupla da iyi geçinmek istiyordu. Zekasını kullanarak bunu başarmaya çalıştı. Bir tarafta Hız. Peygamber'in en çok sevdiği hanımı Hız. Aişe'nin dahil olduğu grup, diğer tarafta da Resûlullah'ın sevgili kızı Fâtıma'nın dahil olduğu

¹⁵⁷ Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 295; Kutub, *Zevcatü'lEnbiya ve Ümmühatu'lMüminin*, s. 118, 168; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 371.

¹⁵⁸ Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 296; Kutub, *Zevcatü'lEnbiya ve Ümmühatu'lMüminin*, s. 169; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; İbn Sa'd, *Tabakat*, C. VIII, s. 120-129; Apak, "Müminlerin Annesi Hız. Safiye", s. 64; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 373.

grup.¹⁵⁹ Bu sebeple o, Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'in kızları ile iyi geçinmek isterken diğer taraftan da Allah'ın elçisinin kızına küpe hediye ediyordu.¹⁶⁰

Hz. Safiye, kendisinin Yahudi bir aileden gelmesinin devamlı olarak başına kakılmasından çekindiği için olsa gerek ki, Hz. Aişe ile iyi geçinmeye gayret ediyordu. Hatta bazen Hz. Peygamberle olan sırasını Aişe'ye veriyordu. Bu durumu Hz. Peygamber'in kendinden razı olması için böyle davrandığı şeklinde yorumlayabiliriz. Bununla beraber Hz. Aişe ve Hz. Hafsa ile iyi geçinmeye çalışması yetmiyordu. Hâlâ bazen açıktan bazen de kinayeli bir şekilde onun Yahudi asıllı olduğu yüzüne vuruluyordu.¹⁶¹

Hz. Safiye'yi yıpratın şeylerden biri de Aişe ve Hafsa'nın kendilerinin Kureyş'ten olduklarını, Hz. Peygamber'in yakınları bulunduklarını, bu sebeple kendilerinin daha üstün olduklarını, halbuki kendisinin şayet tabir yerindeyse bir sığıntı olduğunu söylemeleri idi. Hatta bir rivayete göre bir gün Hz. Safiye ağlayarak Resûlullah'ın yanına gelir ve Aişe ile Hafsa'nın kendisi ile ilgili söylediklerini ve onların kendisinden daha faziletli olduklarını durmadan tekrarladıklarını şikâyet eder. Bunun üzerine Hz. Peygamber, “Siz ikiniz benden daha nasıl hayırlı olabilirsiniz ki, kocan Muhammed, babam Hârûn, amcam da Mûsa'dır, deseydin ya” diyerek¹⁶² kendisini teselli etmişti. Resûlullah'ın bu tesellisi Hz. Safiye'nin yüreğindeki üzüntüyü hafiflettiği gibi, hayatındaki tek dayanağının Hz. Peygamber olduğunu anlamasına sebep oldu. Çünkü gerçekten Hz. Safiye Allah Resûlu'nun eşlerinin arasında hep yalnız kalıyordu. Bu yüzden de Resûlullah her fırsatta onu savunup teselli ediyordu. Hz. Peygamber, vefat edinceye kadar Hz. Safiye üzerindeki hamiliğini sürdürdü, onu hep korudu. Hz. Safiye (r.anha)'de onu çok sevdi. Hatta rivayetlere göre müminlerin anneleri, Resûlullah ölüm döşeğinde iken etrafında toplandılar. Peygamberimiz sıkıntı çekiyordu. Bu sıkıntıyı gören Hz. Safiye annemiz, “Ey Allah'ın Peygamberi, Allah'a yemin ederim ki sana gelen bu ezanın bana gelmesini isterdim” dedi. Bu sözleri duyan diğer hanımları, kaş ve göz işaretleri ile kendi aralarında fısıldaşıp onunla alay etmeye başladılar. Bunun üzerine Hz. Peygamber onlara, “Ağzlarınızı yıkayınız” dedi.

¹⁵⁹ Cumali, *Nisa'un- Nebi*, s. 118.

¹⁶⁰ İbn Sa'd, *Tabakat*, C. VIII, s.120-129; Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 296.

¹⁶¹ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 296.

¹⁶² Kutub, *Zevcatü'lEnbiya ve Ümmühatu'lMüminin*, s. 168; Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 296., Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 201; Diyanet Aylık Dergi, Apak, “Müminlerin Annesi Hz. Safiye”, s. 64; Cumali, *Nisa'un- Nebi*, s. 119; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe (Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 373.

Birdenbire böyle bir şeyle karşılaştıkları için hanımları, “Niçin Ya Resûlullah” dediler. Hz. Peygamber: “Arkadaşınızın gıybetini yaptığınız için. Allah’a yemin olsun ki o, samimidir” buyurdu.¹⁶³ Resûlullah ahirete irtihal edince bir grup Hz. Safiye’nin odasına girip Allah’ı andılar, Kur’an okudular ve namaz kılıp secdeye kapandılar. Onları perde arkasından gören Safiye annemiz, “Böyle secde etmek ve Kur’an okumak varken ağlamak niyedir”¹⁶⁴ diye insanları teselli etmiştir.

Hz. Safiye, asil, zeki, güzel, yumuşak huylu, faziletli, cömert ve dindar bir kadındı. Özellikle tutumluluğu ile tanınırdı. Diğer bir özelliği ise güzel yemek pişirmesiydi. Hz. Safiye’nin mutfağında pişen yemekler, onun aile fertleri, yani ehl-i beyti arasında çok beğenilirdi ve sevilerek yenilirdi.

Bir gün Safiye annemiz Peygamberimize içi yemek dolu bir kap getirdi. Resûlullah da kabın içinden yemeği alarak eşlerine dağıtmaya başladı. Bu arada da Hz. Safiye’den bahsediyordu. Hz. Aişe kendine hakim olamayarak kabı aldı ve kırdı. Hz. Safiye’nin aleyhinde konuşup Peygamberimize şöyle dedi, “Yahudi kızının ismini ağzına almaktan çekinmiyor musun?” Hz. Safiye de Hz. Ebubekir’in aleyhinde konuştu. Resûlullah (s.a.v.) bunu duydu ve şöyle dedi: “Safiye Ebubekir’e dil uzatma” Hz. Safiye günah işledi hissine kapılarak oradan ayrıldı.¹⁶⁵

Hz. Safiye bir ev hanımında bulunması gereken her özelliği taşıyordu ve Hz. Peygamber ile evlendikten sonraki ev hayatı bu şekilde geçmiştir.

2.2.2.2. Hz. Safiye’nin Hz. Peygamber’den Sonraki Hayatı

Hz. Peygamber öldükten sonra Hz. Safiye’yi koruyup kollayacak kimse kalmamıştı. İnsanlar, onun Yahudi asıllı olduğunu unutmadığı gibi, ne Resûlullah ile evlenmiş olması ne de Müslümanlığında samimi olması durumu halkın ona karşı olumsuz tutumunda bir değişiklik sağlamadı. Nitekim bir rivayette belirtildiğine göre onun yardımcılarında birisi, dönemin halifesi Ömer b. Hattab’a gelerek,

“Ey mü’minlerin emiri! Safiye, cumartesi gününü seviyor ve Yahudilerle de ilişkisini devam ettiriyor” diye şikâyetle bulundu. Hz. Ömer, Hz. Safiye’ye bir adam göndererek durumu sordurdu. Hz. Safiye bunlara cevaben şöyle dedi:

¹⁶³ İbn Sa’d, *Tabakat*, C. VIII, s.120-129; Kazıcı, *Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 298; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau’s-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141.

¹⁶⁴ Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau’s-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141.

¹⁶⁵ Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau’s-Sahibe(Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141.

“Cumartesi gününü soruyorsun. Allah o günün yerine bana Cuma gününü ihsan ettiğinden beri onu sevmiyorum. Yahudiler hakkındaki soruna gelince, onların arasında benim akrabalarım var. Ben de akrabalarımınla bağımı devam ettiriyorum.” Sonra cariyesine dönerek kendisine neden böyle bir iftira attığını sordu. O da çok basit bir cevap vererek: “Şeytana uydum” dedi. Bu söz karşısında Hz. Safiye, büyük bir erdemlilik örneği göstererek cariyeyi affetti. “Git seni azat ettim” diyerek onu hürriyetine kavuşturdu.¹⁶⁶

Görüldüğü gibi o, kendisine kötülük edene dahi iyilikle muamele edecek kadar derin bir anlayışa sahipti. Ebû Ömer’den nakledildiğine göre Hz. Safiye zeki, halim ve faziletli birisiydi.¹⁶⁷

Onun yapılan haksızlıklara da tahammülü yoktu. Nitekim Hz. Osman’ın halifeliği döneminde başlayan siyasi çalkantı içinde o, müminlerin halifesine karşı sevgi besliyor, düşmanlarının onun aleyhindeki davranış ve eylemleri tasvip etmiyordu. Bunların aksine o, Hz. Osman’a yardım ediyordu. Bu konuda kölesi bir rivayete göre de kardeşinin oğlu ve evlatlığı olan Kinâne, şunları anlatmaktadır:

“Safiye, Halife Osman’ı savunup yanında olduğunu göstermek için bir katır üzerinde asilerin yanına geldi. Derken Eşter en-Nehaî ile karşılaştık. Eşter katırın üzerinde kimin olduğunu bilmeyerek, katırın yüzüne vurdu.” Bunun üzerine Safiye bana: “Beni koru beni rezil etme” dedi. Daha sonra Hz. Osman ile kendi evi arasında gizli bir geçit oluşturdu. İki ev arasına bir tahta gerdi. Bu yolla ona yemek ve su taşıdı.¹⁶⁸

Onun bu şekildeki davranışı kendisinin ne kadar cesur olduğunu da göstermektedir. Görüldüğü gibi Hz. Peygamber’in vefatından sonra Hz. Safiye hiçbir siyasi olaya karışmamıştır. Hz. Peygamber’den sonra gelen halifelerle iyi geçinmiştir hatta onları devrin isyancılarına karşı savunmuştur.

¹⁶⁶Kazıcı, Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri, s. 299;Abdulaziz eş-Şennavi,Nisau’s-Sahibe(Hanım Sahabiler), C. III, s. 133-141; Akgül, Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat, s. 208;Kutub, Zevcatü’lEnbiya ve Ümmühatu’lMüminin,s. 169-170;Aişe Abdurrahman bintü’ş-Şati,Teracimu Seyyidatu Beyti’n-Nübüvve, s. 374.

¹⁶⁷ Kazıcı, Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri, s. 299.

¹⁶⁸Kazıcı, Hz. Muhammed’in Aile Hayatı ve Eşleri, s. 299-300; İbn Sa’d, Tabakat C.VIII, s. 120-129; Abdulaziz eş-Şennavi,Nisau’s-Sahibe(Hanım Sahabiler), C. III, s. 133-141; Kutub, Zevcatü’lEnbiya ve Ümmühatu’lMüminin, s. 170; Cumali, Nisa’un- Nebi, s. 119;Aişe Abdurrahman bintü’ş-Şati,Teracimu Seyyidatu Beyti’n-Nübüvve, s. 375.

Hız. Peygamber diğler hanımlarına olduğı gibi Hz. Safiye için de Hayber gelirlerinden seksen vask hurma ve yirmi vask da arpa (veya buğday) tahsil etmişti. ¹⁶⁹ Hz. Ömer zamanında kurulan divân teşkilatının, Hz. Safiye'ye tahsis ettiğı gelir ise senelik on bin dirhem idi. Bu miktar, Hz. Peygamber'in Hz. Aişe dışında kalan diğler bütün hanımları için aynı idi. ¹⁷⁰

Hız. Safiye hicretin elli veya elli ikinci yılında vefat etti. ¹⁷¹ Kendisinden geriye yüz bin dirhem kıymetinde bir tarla kaldı. Bu tarlanın üçte birini kız kardeşinin oğluna vasiyet etti. Kardeşinin oğlu yahudi olduğı için tarlanın bir bölümünü ona vermek istemediler. Bunu öğrenen Hz. Aişe, duruma müdahale ederek, bunun mutlaka verilmesi gerektiğini söyledi. Bunun üzerine ona otuz üç bin dirhem verildi. ¹⁷²

Hayatta iken de sadaka vermeyi ve hayır yapmayı seven Hz. Safiye, kendisine ait bir evi de bütünyle sadaka olarak vermişti.

Muaviye b. Ebi Süfyan'ın halifeliğı döneminde vefat eden müminlerin annesi Hz. Safiye'nin cenaze namazını Medine valisi Said b. Âs kıldırdı ve Baki' mezarlığına defnedildi. ¹⁷³

Kendisinden on kadar hadis rivayet edilmiştir. Bunların birinde Buharî ve Müslim ittifak etmiştir. Kendisinden kardeşinin oğlu, iki kölesi Kinâne ile Yezid b. Mu'ab, İmam Zeyne'l- Âbidîn Ali b. Hüseyin, Müslim b. Safvan, İshak b. Abdullah b. Haris ve bazı tabiin hafızları hadis rivayet etmişlerdir. Kendisinin rivayet ettiğı ve kendisiyle ilgili olan bazı hadisler şunlardır:

1- Yapılan bütün işlerde insanları su-i zannına sebep olacak tavır ve davranışlardan kaçınılmasına dair hadisi Hz. Safiye (r. anha) rivayet etmiştir. Hadis şöyledir:

Hız. Peygamber'in zevcesi Safiye, Ali b. Hüseyin'e şöyle haber verdi.

¹⁶⁹ Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 300.

¹⁷⁰ Bu konuda daha geniş bilgi ve kaynaklar için bk. Ziya Kazıcı, *İslam Müesseseleri Tarihi*, İstanbul, 2006, s. 164.

¹⁷¹ Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 300; Diyanet Aylık Dergi, Temmuz 2011, Sayı 247, s. 64; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe (Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 208; Kutub, *Zevcatü'l-Enbiya ve Ümmühatu'l-Müminin*, s. 170; Cumali, *Nisa'un- Nebi*, s. 115.

¹⁷² İbn Sa'd, *Tabakat*, C. VIII, s.120-129; Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 300; Akgül, *Saliha, Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 208.

¹⁷³ Kazıcı, *Hız. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 300; Apak, "Müminlerin Annesi Hz. Safiye", s. 64; İbn Sa'd, *Tabakat*, C. VIII, s.128-129; Abdulaziz eş-Şennavi, *Nisau's-Sahibe (Hanım Sahabiler)*, C. III, s. 133-141; Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 208; Kutub, *Zevcatü'l-Enbiya ve Ümmühatu'l-Müminin*, s. 170; Aişe Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve*, s. 376.

Peygamber mescitte bulunuyordu. Kadınları da yanında idiler. Kadınlar evlerine doğru yürüdüler. Peygamber, Huyey kızı Safiye'ye hitaben, "Acele etme de seninle geleyim" dedi.

Safiye'nin odası Umâme'nin evinde idi. Derken Hz. Peygamber, Safiye ile birlikte dışarı çıktı. Bu sırada ensardan iki kişi ile karşılaştı. Onlar Peygamber'e baktılar, sonra da ileri geçtiler. Peygamber onlara, "Buraya geliniz. Bu kadın Huyey kızı Safiye'dir" buyurdu.

Onlar, "Ya Resûlullah, biz böyle şeyi düşünmeyiz, Allah'ı tesbih ederiz" dediler.

Hz. Peygamber, "Şüphesiz şeytan, insanın bedeninde kanın aktığı yerde akar. Ben şeytanın gönüllerinize şüphe atmasından endişe ettim" dedi.¹⁷⁴

2- Abdurrahman kızı Amre'den, o da Peygamber'in zevcesi Ayşe'den rivayet etmiştir. O, Resûlullah'a Safiye binti Huyey'in hayız olduğunu haber vermiştir. Bunun üzerine Hz. Peygamber, "Muhtemelen o, bizi yolumuzda alıkoyacak. O, sizinle (ifada) tavafını yapmamış mıydı?" diye sordu. Ona "Evet" dediler. Bunun üzerine Resûlullah:

"Öyleyse çık" dedi.¹⁷⁵

3- Enes b. Malik şöyle dedi:

"Ben ve Ebu Talha, peygamber ile birlikte (Hayber seferinden) dönüyorduk. Peygamber'in yanında Safiye vardı. Peygamber, Safiye'yi devesinin arkasına bindirmişti. Yolun bir yerinde devenin (dişi deve) ayağı sürçtü. Peygamber ve hanımı yere düştüler. Ebû Talha- zannediyorum ravi şöyle dedi. Hemen devesinden kendisini yere attı ve Resûlullah'ın yanına geldi" ve şöyle dedi:

"Ey Allah'ın elçisi, Allah beni sana kurban etsin, sana bir şey oldu mu?" dedi.

Hz. Peygamber, "Hayır bir şeyim yok. Lakin sen kadına git ve onun durumuna bak" dedi.

Bu emir üzerine Ebû Talha elbisesini yüzü üzerine gerdi ve kadının bulunduğu tarafa gitti. Sonra onu örtmek için örtüsünü kadının üzerine attı. Kadın hemen ayağa kalktı. Ebû Talha, Hz. Peygamber ile Safiye için bineklerinin üzerini iyice bağladı. Peygamber ile Safiye deveye binip devam ettiler. Nihayet Medine'nin yanına yaklaştıkları vakit peygamberimiz dua etmeye başladı ve Medine'ye girinceye kadar duasına devam etti.¹⁷⁶

4- Humeyd et-Tavil, Enes b. Malik (r.a) den şöyle dediğini işitmiştir:

¹⁷⁴ Buhari, *İtikaf*, 956.

¹⁷⁵ Buhari, *Hayız*, 219.

¹⁷⁶ Kazıcı, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 302.

Hiz. Peygamber, Hayber yolunda Safiye binti Huyey'in yanında üç gün ikamet etti ve nihayet orada Safiye ile evlendi. Safiye de üzerine perde çekilen peygamber kadınları içinde yer aldı.

5- Hiz. Peygamber, Ramazan ayının son on gününde itikafta iken eşi Safiye onu ziyaret etmek için yanına gelmişti. Hiz. Safiye ile peygamberimiz bir süre sohbet ettikten sonra müminlerin annesi evine gitmek için ayağa kalkmış, Resûlullah da Safiye'yi eve bırakmak için onunla birlikte kalkmış. Nihayet Ümmü Seleme'nin oda kapısı önündeki mescit kapısına ulaştığında ensardan iki kişi oradan geçmiş ve Resûlullah'a selam vermişlerdi. Hiz. Peygamber onlara, "Yavaş olun, durun, yanımdaki bu kadın Huyey kızı Safiye 'dir (eşim)" dedi.

Bunun üzerine iki kişi, "Subhanallah (Allah'ı tesbih ederiz), Ya Resûlullah!" dediler. Çünkü bu iş (Hiz. Peygamber'in Safiye'nin hüviyetini açıklamak zorunda kalması) kendilerine ağır gelmişti.

Bunun üzerine Hiz. Peygamber, "Şüphesiz ki şeytan, insanın bedeninde kanın ulaşabildiği yerde ulaşır. Ben sizin (temiz) gönüllerinize şeytanın bir şüphe atmasından endişe ettim" dedi.¹⁷⁷

6- Enes (r.a)'den:

" Resûlullah, Safiye'yi azat edip (hürriyetine kavuşturup) onunla evlendi. Hürriyetine kavuşmayı onun mehri olarak kabul etti. Hays yemeği ile düğün ziyafeti verdi."¹⁷⁸

¹⁷⁷ Akgül, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat*, s. 204; Kazıcı, *Hiz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 303; Hafız Ebi'l Kasım Halef b. Abdülmelik b. Beşkeval, *Kitabu Gavamidu'l-Esma-ul Müphemme*, thk. İzzeddin, Muhammed Kemaleddin, C. II, Beyrut, trz., s. 635.

¹⁷⁸ Kazıcı, *Hiz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri*, s. 303.

SONUÇ

Hız. Peygamber'in eşı Safiye binti Huyey'in hayatı, kişiliğı ve İslam Tarihindeki yeri hakkında yaptığımız çalışmada onu daha yakından tanıma imkânına sahip olduk. Hız. Safiye kabile bağlarının güçlü olduğu ve kabilesinin İslam dinine karşı büyük bir düşmanlık içerisinde olduğu bir dönemde Müslüman olmuştur. Onun babası ve amcası Peygamberimize en çok edenlerin arasında idi. Bundan dolayı Peygamberimiz onun kabilesi ile savaşmıştır ve onları Medine dışına çıkarmıştır.

İslam Tarihi ve Peygamberimiz açısından Hayber Savaşı, bir dönüm noktası olmuştur. Yahudi meselesi kökünden halledilerek Müslümanların rahat bir nefes alması sağlanmıştır. Ayrıca bu savaş vesilesiyle peygamberimiz Hız. Safiye tanışıp onunla evlenmiştir. Böylece iki büyük Yahudi kabilesi olan Beni Nadir ve Beni Kurayza ile akrabalık bağı kurularak, Müslümanlar üzerindeki Yahudi tehlikesi tamamen ortadan kalkmış ve Hız. Safiye, müminlerin annesi olma şerefine nail olmuştur.

Hız. Peygamber'in onunla evlenmesinin nedenine gelince Hız. Safiye'nin bir kabile reisinin kızı olarak toplumda bir ağırlığının olmasıdır. Bu sayede Hız. Peygamber bazı kabileleri İslam'a ısındırmaya çalışarak bir yakınlaşma ve sevgi bağı tahsis etmiştir. Ayrıca Hız. Safiye'nin itibarını ona geri kazandırmaktır.

Hız. Safiye'nin bu evliliğı kabul etme sebebi ise kalbinin İslama yakın olmasıdır. Diğer bir nedeni ise yaptığı evliliklerde aradığı mutluluğı bulamamıştır. Bu nedenle Hız. Peygamber ile evlenmiştir. Hız. Peygamber ile evliliğı kısa sürmüş olsa dahi mutlu bir evlilik birliktelikleri olmuştur.

Yahudi soyundan gelmesinden dolayı Hız. Peygamber'in diğer eşleri tarafından eleştirilene maruz kalmıştır. Her fırsatta onun soyu yüzüne vurulmuştur ve Hız. Peygamber ise onu daima teselli etmiş ve arkasında olmuştur. Hatta bu konuyla ilgili Safiye annemiz iftiralara maruz kalmıştır. Bu durumu şöyle değerlendirebiliriz. İnsanoğlu her dönemde beğenmedikleri kişileri veya aileleri soyu yönünden eleştirmişlerdir. Bu peygamber hanımı dahi olsan böyle olmuştur. Din duygusu dahi bunun önüne geçememiştir. Halbuki bu dinin peygamberi bütün insanların eşit olduğunu sık sık vurgulamıştır. Kaldı ki Hız. Safiye zaten asil bir kadın idi. Hız. Peygamberle evlenerek asaletine asalet katmıştır.

Hicri onuncu yılda vefat eden Hız. Peygamber ile üç yıl evli kalmış olan Hız. Safiye Peygamberimizden sonra yaklaşık olarak kırk ya da kırk iki yıl yaşamıştır. Bu

dönem içersisinde de sakin bir hayat yaşamış, ibadetle meşgul olmuştur. O dönemin siyasi olaylarına hiç müdahil olmamıştır. Fakat hak ve hukuku hep gözetmiştir. Ölürken mirasının üçte birini yeğenine bırakması, bir kişinin inançları değişse dahi akrabalık bağının önemini yitirmediğini de göstermektedir. Bu konu o dönemde eleştirilmiş olsa dahi insani bir durumdur. Günümüz insanları da böyle bir davranış sergileyebilir.

O, bir peygamber eşinin taşıması gereken özellikleri taşıyarak İslam Tarihinde eşsiz bir yer edinmiştir. Peygamberin hayatının bir kısmına ışık tutarak bizlerin de bir şeyler öğrenmesine vesile olmuştur.

KAYNAKLAR

- Aiše Abdurrahman bintü's-Şati, *Teracimu Seyyidatu Beyti'n-Nübüvve, Kahire, trz.*
- Akdoğan, Leyla, *Huyey b. Ahtab (Yüksek Lisans Tezi),* Konya, 2007
- Akgül, Saliha, *Saadet Hanesinin Bahtiyar Gülleri Ezvac-ı Tahirat,* Gül Yurdu Yay., İzmir, 2007.
- Apak, Adem, Temmuz 2011, *Müminlerin Annesi Hz. Safiye,* Diyanet Aylık Dergi, Sayı 247, s. 62-64.
- Belâzuri, *Fütühü-l Büldan,* Çev. Zakir Kadiri Ugan, C. I, Beyrut 1978.
- Berki, Ali Himmet, *Hatemü'l Enbiya Hazreti Muhammed ve Hayatı,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2006.
- Beşkeval, Hafız Ebi'l Kasım Halef b. Abdülmelik, *Kitabu Gavamidu'l-Esma-ulMüphemme,* thk. Muhammed Kemaleddin İzzeddin, C. II, Beyrut yrz.
- Ferit, Ahmet, *Fıkhu's-Sire Resûlullah (s.a.v.)'ın Hayatından İmani Dersler,* Çev. Ahmet Varol, Guraba Yay.,İstanbul 2003.
- Hizmetli, Sabri, *İslam Tarihi (İlk Dönem),* Ankara Okulları Yay., Ankara 2006.
- İbn'ül-Esir, Ebu'l Hasan Ali b. Muhammed el-Cezeri; *Üsdü'-Ğabe fi Ma'rifeti's-Sahabe,* Dar-u Şab, C. VII, Kahire 1970.
-, *El Kamil Fi't-Tarih Tercümesi,* Bahar Yay.;
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Alî b. Ahmed b. Sa'îd el-Endelüsî, *Cevâmiu's-Sîreti'n-Nebeviyye,* Beyrut 1983.
- İbn Hişam, *es-Siretün-Nebeviyye,* 1995.
- İbn İshak, *es-Siretün-Nebeviyye,* thk. Ahmet Ferit Mezidi, Beyrut-Lübnan, 2004,
- İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâ'il b. Ömer; *El Bidaye ve-Nihaye,* Beyrut 1966.
- İbn Sa'd, *et-Tabakat'ul Kübra,* thk.: Dr. Ali Muhammed Ömer, C.VIII, Kahire, 2001.
- İmam Zehebi, *Tarihu'l İslam,* Çev. Muzaffer Can, by., ty.
- Kazıcı, Ziya, *Hz. Muhammed'in Aile Hayatı ve Eşleri,* Çamlıca Yay; İstanbul, 2009.
-, *İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi,* Marmara İlahiyat Vakfı Yay.; İstanbul 2006.
- Keskioğlu, Osman, Ali Himmet Berki, *Siyer-i Nebi,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2006.
- Kılış, Ali Celâleddin, *Hazreti Muhammed (a.s)'ın Hayatı Eşsiz Ahlakı ve Faziletleri,* Kalkan Matbaacılık, Ankara 2011.

- Komisyon, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, DİB Yay., Ankara, 2006.
- Kotan, Sehal Deniz; *Medine Dönemi Sosyal Yaşantısında Kadının Konumu* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.
- Köksal, M. Asım, *İslam Tarihi Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, Köksal Yay., C. I, İstanbul, 2000.
- Kutup, Muhammed Ali, *Zevcatü'l Enbiya ve Ümmühat'ül Mü'minin*, Kahire, 2004.
- Mevlana, Şibli Numani, *Son Peygamber Hz. Muhammed* Çev. Yusuf Karaca , İz Yay., C. II, İstanbul, 2005.
- Muhammed, Abdulgani Abdurrahman, *Zevcatü'n Nebiyy Muhahammed (s.a.v.)ve Hikmet'ü Teaddud*, yrz., trz.
- Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, Çev. Salih Tuğ , İmaj Yay.,C. I-II, Ankara 2003.
-, *Resulullah Muhammed*,Çeviren: Salih Tuğ , İrfan Yay., İstanbul, 1992.
- Muhammed Ebu Zehra, *Son Peygamber Hazreti Muhammed*, Çeviren: Mehmet Keskin, Kitabevi Yay.,C. III, İstanbul 1997.
- Hanif Mohammad Haidary, *Sebepler ve Sonuçlarıyla Hayber Gazvesi* (Yüksek Lisans Tezi), Konya 2011.
- Mustafa Sadık Vicdani, *Peygamberimiz Niçin Çok Evlendi?*, İstanbul, 1998.
- Nuveyri, Şehabeddin Ahmed b. Abdulvehhab, *Nihayet'ül Arab*, h. 733-677, by.
- Sabuncu Ömer, “*Hz. Peygamber'in Hanımı Hz. Safiye'nin Hayatı ve Kişiliği*, *İstem Dergisi*, sayı 28, 2016.
- Sahih-i Buhari, *Tecridi Sarih Tercümesi*, DİB Yay., Ankara, 1976.
- Said Cumali, *Nisa'un-Nebi*, Beyrut, 1998.
- Sait Ramazan el-Buti; *Fıkhu's Siyre*, Gonca Yay.
- Sarıçam, İbrahim; *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2004.
- Shorter Encyclopedia of İslam, Leiden E.J. BRILL, 1953.
- Stephen and Nandy Ronart, *CEAL (Concice Encyclopaedia of Arab Civiliz.)* s. 457, Amsterdam, 1959.
- eş-Şennavi, Abdülaziz, *Sahabe Hayatından Tablolar (Hanım Sahabiler)*, Uysal Kitabevi, C. III, Konya, 1990.
- Şevki Dayf, *Muhammed Hatem'ül Mürselin*, Kahire, ty.

- Tâberi, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir; *Tarihi Taberi*, Çev. M. Faruk Gürtunca, C. III, Sağlam Yay., İstanbul, ty.
- Temir, Fatma, *Siyer-i Nebi Canım Peygamberim Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)*
- Uyar, Gülgün, *Hz Muhammed'in Risalet ncesi Hayatına Dair Bazı Rivayet Farklılıklarının Tespiti*,(Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1993.
- Ülkü, Hayati, *Başlangıçtan Günümüze Kadar İslam Tarihi*, Çile Yay., İstanbul, 1979.
- Vakîdi, Muhammed b. Ömer, *Kitâbu'l-Meğâzi*, Thk. Abbas Şerbini, Kahire, 1948.
- Yücel, İrfan, *Peygamberimizin Hayatı*, DİB Yay, Ankara, 1998.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLIK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Esra Özçelik
Öğrenci Numarası	091207102
Enstitü Anabilim Dalı	Sosyal Bilimler
Programı	İslam Tarihi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Adem Tutar
Tez Başlığı (Türkçe)	Hız. Peygamber'in Eşi Hz. Safiye

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 55 sayfalık kısmına ilişkin, 18/07/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 30'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Adem Tutar
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

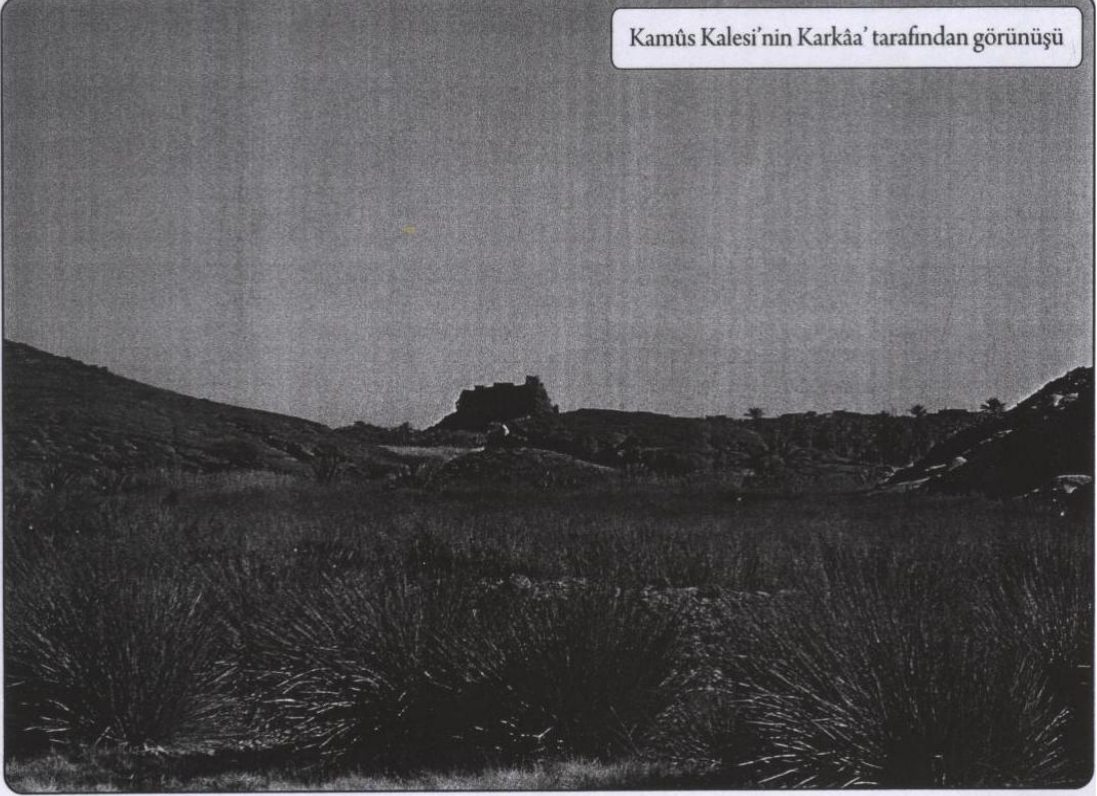
Prof. Dr. Adem Tutar
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

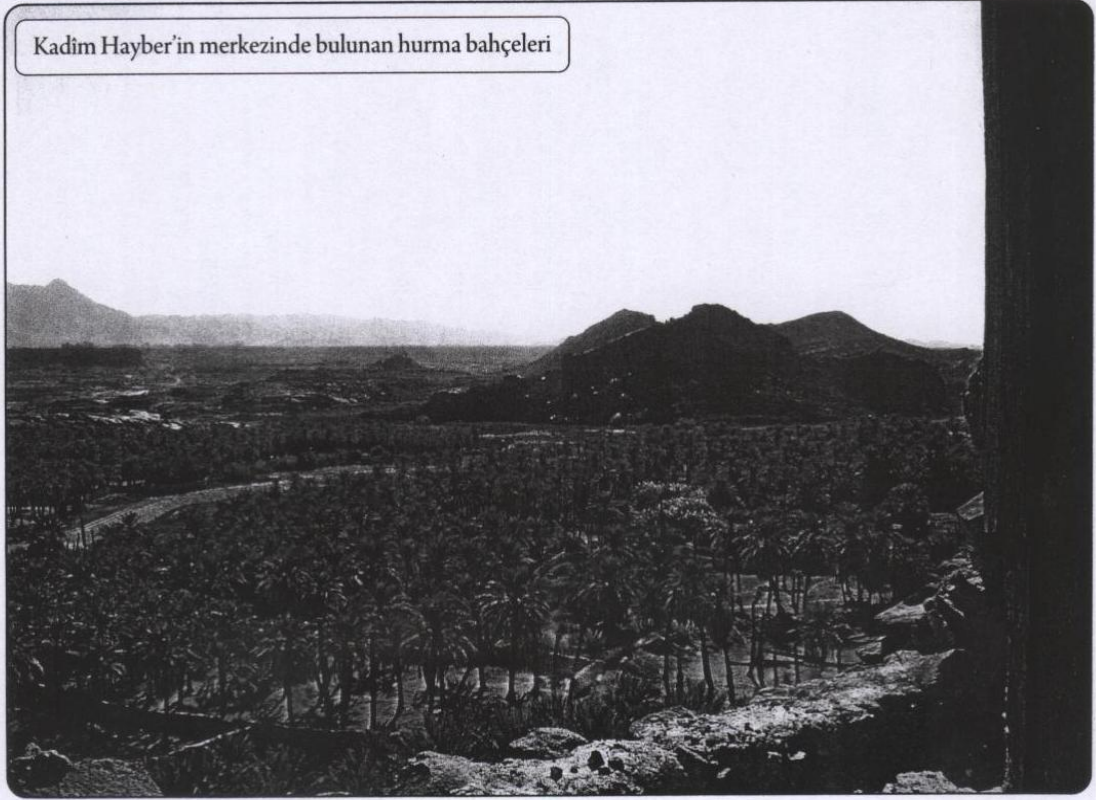
İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

Kamûs Kalesi'nin Karkâa' tarafından görünüşü

Kadim Hayber'in merkezinde bulunan hurma bahçeleri

Hayber'in günümüzde hâlâ ayakta kalabilmiş bazı kaleleri.

ÖZ GEÇMİŞ

1983 yılında Elazığ'ın Gümüşbağlar köyünde doğdu. İlköğrenimini Gümüşbağlar Köyü İ.Ö.O'nda, orta ve lise öğrenimini Elazığ İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı. 2002 yılında başladığı Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 2006 yılında mezun oldu. 2007'de Çemişgezek İlçe Müftülüğü Merkez Kız Kur'an Kursu'na, Kur'an Kursu Öğreticisi olarak atandı. 2008 yılında evlendi. 2009 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı İslam Tarihi bölümünde Yüksek Lisans'a başladı. Aynı yıl Malatya İl Müftülüğü Fikriye Behçet Kız Kur'an Kursu'na tayini çıktı. 2013 yılı haziran ayında Elazığ İl Müftülüğü Hacı Müyesser Kız Kur'an Kursu'na atandı. Halen aynı yerde görevini sürdürmektedir.

